

NATUURTOETS VLIEGBASIS SOESTERBERG FLORA- EN FAUNAWET

PROJECTBUREAU VLIEGBASIS SOESTERBERG
DEFINITIEF RAPPORT

3 mei 2011
075498838:0.1
B02042.000005

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en voorgeschiedenis	4
1.2	Doel	4
2	Wet- en regelgeving	6
2.1	Flora – en Faunawet	6
3	Voorgenomen ruimtelijke activiteiten	8
3.1	Ruimtelijk plan VliegBasis Soesterberg	8
3.2	Bestemmingsplan VliegBasis Soesterberg	9
3.3	Inrichtings- en beheerplan	10
3.3.1	Werkwijze Inrichtings- en beheerplan	12
4	Gebiedsbeschrijving & gebruikte gegevens	14
4.1	Definitie plangebied en scope toetsing	14
4.2	Gebiedsbeschrijving	14
4.3	Beoordelingsmethode	15
4.4	Natuurgegevens	15
4.4.1	Aangetroffen soorten	16
4.4.2	Kwalificaties onderzoekers	16
5	Beoordeling Flora- en faunawet	17
5.1	Mogelijke effecten op beschermde soorten	17
5.2	Effectbeschrijving	18
5.2.1	Planten	18
5.2.2	Zoogdieren	18
5.2.3	Vogels	21
5.2.4	Reptielen	30
5.2.5	Amfibieën en Vissen	32
5.2.6	Vlinders	32
5.2.7	Overige insecten en ongewervelden	33
5.3	Voorkomen en beperken van schade	33
5.3.1	Werkwijze maatregelen	34
5.3.2	Planning van de werkzaamheden	40
5.4	Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	41
6	Conclusies	42
6.1	Flora- en faunawet	42
6.2	Maatregelen voor uitvoeringsplannen binnen de bestemmingen ‘woongebied’ en ‘gemengd’	42
6.3	Maatregelen Inrichtings- en beheerplan binnen de bestemming ‘natuur’	43
1	Literatuur	44

2	Natuurwetgeving	45
	Flora- en faunawet	45
3	Kaarten ontwikkeling vliegbasis Soesterberg	50

HOOFDSTU

1 Inleiding

1.1AANLEIDING EN VOORGESCHIEDENIS

De vliegbasis Soesterberg, 500 ha groot, is in 2009 gesloten voor de militaire luchtvaart en wordt sindsdien heringericht voor nieuwe functies. Sinds juni 2009 is de provincie Utrecht eigenaar van 380 ha van het terrein. Het grootste deel daarvan wordt natuurgebied, een klein deel wordt bestemd voor bebouwing. Het ministerie blijft eigenaar van 120 ha voor voortzetting van militaire activiteiten (Camp New Amsterdam, CNA) en vestiging van het Nationale Militaire Museum. De organisatie van de herinrichting bestaat uit de provincie Utrecht en de gemeenten Zeist en Soest. Verder blijft Defensie een belangrijke partner en is Het Utrechts Landschap als toekomstig beheerder actief betrokken.

Ten behoeve van de nieuwe functies is in 2009 een Ruimtelijk Plan vastgesteld door Provinciale Staten van Utrecht en de gemeenteraden van Zeist en Soest. Omdat de voormalige vliegbasis is gelegen in de EHS, werd parallel aan het opstellen van het ruimtelijke plan een toetsing in het kader van de EHS volgens de saldobenadering uitgevoerd. Daarbij is geconcludeerd dat het ruimtelijke plan voldoet aan de randvoorwaarden uit de saldobenadering. Vanuit de saldobenadering zijn nog enkele andere vervolgstappen vereist. Het ruimtelijke plan moet worden verankerd in een bestemmingsplan, er dient een beheerplan te worden opgesteld met afspraken over natuurontwikkeling en beheer, recreatief gebruik en monitoring en er dient toetsing plaats te vinden aan de Flora- en faunawet. In een brief van 17 februari 2009 heeft het ministerie van LNV laten weten in te stemmen met de resultaten uit de toetsing aan de saldobenadering EHS en heeft bevestigd dat de vervolgstappen noodzakelijk zijn. Het ministerie van LNV bevestigde in de brief eveneens dat het ruimtelijke plan als referentiekader zal worden gehanteerd waaraan individuele ontheffingsaanvragen op basis van de Flora- en faunawet zullen worden getoetst.

De Structuurvisie Herinrichting Vliegbasis Soesterberg is op 31 mei 2010 vastgesteld door Provinciale Staten van Utrecht. Momenteel ligt het ontwerpbestemmingsplan ter besluitvorming voor en heeft Het Utrechts Landschap in samenwerking met de provincie Utrecht het Inrichtings- en beheerplan opgesteld.

Ten behoeve van concretisering van de plannen en om te voldoen aan de Flora- en faunawet is in 2009 en 2010 een volledige flora en fauna inventarisatie uitgevoerd op de vliegbasis. Daardoor is er nu een compleet overzicht van beschermde en bedreigde soorten en de aanwezige vegetaties.

1.2DOEL

Dit rapport heeft als doel:

1. Het bestemmingsplan en inrichtings- en beheerplan te toetsen aan de Flora- en faunawet.

2. Aanbevelingen en randvoorwaarden mee te geven voor afstemming van de maatregelen in op de aanwezige beschermde flora- en fauna.

HOOFDSTU

2 Wet- en regelgeving

2.1

FLORA – EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. In bijlage 2 is de uitleg van de wetgeving opgenomen.

Uitgebreide toets

Voor het beschrijven van de effecten is het nodig om goed te beschrijven wat het effect van een activiteit is op het landschap waarin de populatie (veelal een netwerkpopulatie) zich bevindt. Hiervoor is het noodzakelijk om te weten wat het effect van de activiteit is op de onderdelen van het netwerk: de oppervlakte van leefgebieden van de soort, de kwaliteit van die leefgebieden, de verbondenheid van de leefgebieden (de doorlaatbaarheid van het tussenliggende landschap) en de verdeling van gebieden over het landschap. Ook moet uit de beschrijving van de effecten duidelijk zijn of deze op soortniveau of (bij soorten vermeld op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn) op populatieniveau heeft plaats gevonden.

In de Flora- en faunawet zijn twee nauw met elkaar verbonden termen opgenomen: de 'wezenlijke invloed' van activiteiten en de 'gunstige staat van instandhouding' van een soort of populatie.

Wezenlijke invloed

Met de term 'wezenlijke invloed' wordt bedoeld op een wezenlijk *negatieve* invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort. Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zelf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet

over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

Gunstige staat van instandhouding

In de Flora- en faunawet is geen definitie opgenomen van de term ‘gunstige staat van instandhouding’. Daardoor moet worden teruggevallen op de definitie, zoals die is opgenomen in artikel 1 van de Habitatrichtlijn. Deze definitie luidt als volgt:

“De staat van instandhouding wordt als ‘gunstig’ beschouwd wanneer,

- *uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin deze voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en*
- *het natuurlijk verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en*
- *er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.”*

Voor soorten vermeld op bijlage IV van de Habitatrichtlijn zullen alleen als aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan activiteiten of werkzaamheden die effect hebben op de populaties van die soorten in beperkte situaties zijn toegestaan.

Het beoordelen van de gunstige staat van instandhouding van soorten die vermeld staan op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn vindt plaats op lokaal niveau. Volledigheidshalve zijn alle tabel 2 en 3 soorten en vogels getoetst op populatieniveau (lokaal, regionaal of landelijk, afhankelijk van de soort).

Wanneer sprake is van een wezenlijk negatieve invloed waardoor de gunstige staat van instandhouding in het geding komt, kan enkel een ontheffing worden verleend wanneer maatregelen worden getroffen waardoor de effecten ongedaan worden gemaakt. Dit zal in de praktijk betekenen dat compenserende maatregelen moeten worden getroffen, zoals het realiseren van vervangend leefgebied of het verbeteren van de kwaliteit van resterende biotopen. Essentieel is dat de betreffende soort of de populatie kan blijven voortbestaan. De Flora- en faunawet beoogt niet het instandhouden van een statische populatiegrootte, maar wel het *functioneren* van de betreffende populatie. In sommige gevallen kan ook met een kleiner aantal individuen de populatie duurzaam blijven voortbestaan. Dit is onder andere afhankelijk van de talrijkheid van de soort maar ook van zijn flexibiliteit om andere gebieden te koloniseren, zo die geschikte gebieden er al zijn.

In bijlage 2 is aangegeven welke vogelsoorten het gehele jaar beschermd zijn. Deze nesten zijn individueel gedurende het gehele jaar beschermd. In de toetsing wordt hier op ingegaan.

HOOFDSTU 3 Voorgenomen ruimtelijke activiteiten

3.1

RUIMTELIJK PLAN VliegBasis Soesterberg

In 2009 is door de provincie Utrecht en de gemeenten Zeist en Soest een Ruimtelijk Plan VliegBasis Soesterberg vastgesteld. In dit ruimtelijke plan is op hoofdlijnen bepaald welke nieuwe functies de voormalige vliegbasis krijgt. In het ruimtelijke plan is een hoofduitwerking gegeven voor het gebied. Het bevat naast een tijdsplanning en een financiële onderbouwing de volgende onderdelen en uitgangspunten:

1. Natuur: het grootste deel van de voormalige vliegbasis wordt natuurgebied met een gedeeltelijke functie voor extensieve recreatie.
2. Bebouwing: een deel van de vliegbasis wordt bebouwd met maximaal 440 woningen in een woonwijk bij het dorp Soesterberg, met zorgwoningen, bedrijvigheid of reguliere woningbouw aan de Amersfoortsestraat en vier vrije bouwkavels aan de Nieuwe Dolderseweg.
3. Museumkwartier: hier worden een nieuw Nationaal Militair Museum, het informatiecentrum voor de Utrechtse Heuvelrug en de hoofdentree tot het park gevestigd. Defensie blijft eigenaar van het museumkwartier en het Camp New Amsterdam (CNA). In het CNA blijft de defensiefunctie gehandhaafd, uitgezonderd de westelijke boscorridor die door het gebied loopt. Ontwikkelingen op de terreinen van Defensie worden apart getoetst.
4. Openstelling en recreatie: de vliegbasis wordt opengesteld voor publiek.
5. Cultuurhistorie: cultuurhistorisch waardevolle gebouwen worden in beginsel gehandhaafd.
6. Duurzaamheid: er wordt gestreefd naar een duurzame herontwikkeling van het terrein. Het ruimtelijke plan wordt juridisch verankerd in het Bestemmingsplan VliegBasis Soesterberg, waar nodig aangepast aan de geactualiseerde stand van kennis. Het Inrichtings- en beheerplan, de invulling van het museumkwartier en de woonwijk vormen de nadere uitwerking van het bestemmingsplan en het ruimtelijke plan.

In dit rapport worden ontwikkelingen 1, 2 en 4 getoetst aan de Flora- en faunawet. De beschrijving hiervan volgt in onderstaande paragrafen. Voor de overige ontwikkelingen wordt verwezen naar projectbureau vliegbasis Soesterberg. In bijlage 3 zijn kaarten met de geplande ontwikkelingen opgenomen.

3.2

BESTEMMINGSPLAN VliegBasis Soesterberg

In het bestemmingsplan VliegBasis Soesterberg zijn de onderstaande nieuwe bestemmingen toegekend. In het gehele gebied is verblijfsrecreatie uitgesloten.

1. Natuur

- Dit betreft het grootste gebied van de vliegbasis. Hoofddoel is de instandhouding en ontwikkeling van de ter plaatse voorkomende landschaps- en natuurwaarden, functie van ecoducten en instandhouding van de ter plaatse voorkomende watergangen, sloten en andere waterpartijen.
- Binnen deze bestemming is extensieve recreatie mogelijk, met bijbehorende voorzieningen zoals fiets- en voetpaden en picknickplaatsen, mits de ter plaatse voorkomende landschaps- en natuurwaarden niet wezenlijk worden verstoord. De recreatiezone krijgt geen nadere aanduiding in het bestemmingsplan maar wordt binnen de regels van het bestemmingsplan ingevuld in het Inrichtings- en beheerplan.
- Daarnaast zijn er aanduidingen voor cultuur en ontspanning (4 shelters en, nieuw ten opzichte van het ruimtelijke plan, 4 munitiebunkers), 'opslag' (2 shelters t.b.v. schaapskooi en 2 shelters t.b.v. opslag voor terreinbeheer), uitkijktoren, ontsluitingsweg en 'specifieke vorm sport – zweefvliegen (zweefvliegveld). Ten aanzien van de boscorridor door CNA zijn de verbindingen tussen de twee helften van CNA (de Towerroad en de route voor langzaam verkeer) en de patrouillepaden aan noord- en zuidzijde als ontsluitingsroute opgenomen. De boscorridor door CNA is breder dan in het ruimtelijke plan..

2. Woongebied en Wonen

Dit betreft het woongebied op het zuidelijke deel van de vliegbasis (bestemming 'Woongebied' van 19 ha) en de gedeeltelijk reeds bebouwde percelen aan de Nieuwe Dolderseweg (bestemming 'Wonen' van 1,5 ha). Het woongebied is bestemd voor wonen, tuinen en erven, natuur, parkeervoorzieningen en overige bijbehorende functies (zoals groenvoorzieningen, verkeersvoorzieningen, nutsvoorzieningen, geluidwerende voorzieningen, verblijfsgebieden en straatmeubilair). Ten aanzien van de oppervlakte openbare groenvoorzieningen binnen de bestemming woongebied is in de voorschriften opgenomen dat "voldoende openbaar groen wordt gerealiseerd om aan eisen van de Flora- en faunawet en de EHS te kunnen voldoen". Op deze manier wordt gewaarborgd dat in de wijk de aanwezige natuurwaarden deels worden behouden en dat kan worden voldaan aan wettelijke eisen ten aanzien van soorten die zijn beschermd onder de Flora- en faunawet.

Aan de noordzijde van het woongebied is een recreatieve uitloopstrook gepland. Onderdeel van de recreatieve uitloopstrook zal een hondenloosgebied zijn. Op de rest van de VliegBasis zijn honden niet toegestaan, ook niet aangelijnd. Het grootste deel van de recreatieve uitloopstrook en het deel van de landingsbaan ten noorden van de woonwijk kennen een seizoensopenstelling. Van 15 maart tot en met 15 juli is dit gedeelte afgesloten voor publiek, daarbuiten is dit gebied opengesteld. Met deze maatregel wordt een belangrijk deel van het broedgebied van veldleeuweriken beschermd. De woonwijk zal aan de noordkant een strook van enkele tientallen meters breed openbaar groen hebben, jaarrond toegankelijk voor recreanten inclusief honden. Tussen dit openbaar groen en de schraalgraslanden zal een raster worden geplaatst, dat door middel van poorten kan worden opengezet buiten het broedseizoen. Ten noorden van de landingsbaan komt eveneens een raster dat jaarrond gesloten blijft en voorkomt dat de recreanten van de landingsbaan af het rustgebied ten noorden van de

landingsbaan inlopen. Het raster zal niet passeerbaar zijn voor honden en mensen, wel voor fauna.

3. Horeca:

Deze bestemming is bedoeld voor de zuidelijke toegangspoort vanuit het dorp Soesterberg. Geen overnachtingsmogelijkheden en maximaal 400 m² groot.

4. Verkeer

Deze bestemming valt gedeeltelijk buiten het terrein van de voormalige VliegBasis Soesterberg en daarmee ook buiten de toets. Het gaat om de ontsluitingsroute naar het museumterrein (deels binnen vliegBasis), de Van Weerden Poelmanweg (N413, buiten de vliegBasis) en de zuidelijke ontsluitingsroute voor de toekomstige woonwijk (weg over Dorrestein, grotendeels buiten de vliegBasis).

5. Gemengd

Dit gebied aan de Amersfoortsestraat is bedoeld voor zorg, wonen en bedrijven (1,28 ha).

3.3

INRICHTINGS- EN BEHEERPLAN

Vanuit de EHS saldobenadering is een beheerplan vereist waarin het ruimtelijke plan nader wordt uitgewerkt. Voor het provinciale natuurdeel inclusief de westelijke corridor door CNA heeft het Utrechts Landschap daartoe een inrichtings- en beheerplan opgesteld. In dit plan zijn de concrete uitvoeringsmaatregelen voor inrichting en beheer van natuur, de cultuurhistorische elementen en het recreatieve medegebruik uitgewerkt. De inhoud komt het op het volgende neer (voor de volledige tekst wordt verwezen naar het Inrichtings- en beheerplan (BIP)):

- 1 Boscorridor: Uitwerking en precieze locatie van de boscorridor, aanplant bos en struweel. Het ruimtelijke plan voorziet voor het zuidoosten van het sheltergebied grasland en een gedeelte bos. In het inrichtings- en beheerplan wordt enerzijds in het sheltergebied meer bos gehandhaafd dan in het ruimtelijke plan maar anderzijds wordt de oude Duitse baan juist als grasland ingericht.
- 2 Aanleg van bos- en struweelranden en zoomvegetaties.
- 3 Omvorming van bos naar grasland en heide (Noorden, Duitse baan en ten zuidwesten van shelters).
- 4 Bosomvorming van uitheems naar inheems (kwaliteitsverbetering).
- 5 Omvorming van grasland en/of heide naar mozaïek van bos/struweel en grasland. In het noordelijke heide- en bosgebied worden bos en heide naar het oosten verschoven ten behoeve van de aansluiting op het ecoduct Op Hees. Een deel van het bos wordt vormgegeven als een mozaïek van bos met grasland en/of heide.
- 6 Verharding: Hierbij gaat het zowel om het verwijderen als handhaven van verharding. Verharding blijkt lokaal een positief effect te hebben op sommige vegetaties. Er wordt daarom gekozen voor een geleidelijke verwijdering en een gedeeltelijke natuurlijke verwerking van verharding in de Middle East.
- 7 Dichtzetten van gebouwen.
- 8 Beheer met gescheperde schaapskudde (150 ha). Begrazing met de gescheperde kudde (dat is met herder) zal op ongeveer 150 hectare open terrein plaatsvinden, op basis van een jaarlijks begrazingsplan dat is afgestemd op de natuurdoelen. Een beheer met een gescheperde schaapskudde heeft een viertal voordelen; 1) dynamiek en structuur kunnen worden toegevoegd, 2) strooisellagen kunnen worden opengemaakt, 3) zowel heide als droog schraalgrasland kunnen door goed te sturen in timing en intensiteit van begrazing soortenrijker worden, 4) voor recreanten is het aantrekkelijk om een schaapskudde te zien lopen.

Anders dan bij integrale begrazing is de gescheperde kudde kortstondig aanwezig en op de schrale stukken slechts eens per jaar of soms ook een jaar niet. Bloemrijke vegetaties hebben daardoor de tijd om zaden te vormen, voordat de bloemstengels worden afgegraasd, en delen van de vegetatie blijven staan, zodat dieren er schuilgelegenheid vinden, zoals insecten die overwinteren.

- 9 Voorzetting maaibeheer: Een belangrijk doel in het beheer is om alle aanwezige typen grasland en heide te laten voortbestaan op de Vliegbasis. Van korstmosvegetaties tot oude struikheide en van bloemrijk droog grasland tot ruigte. Om dat te bereiken zal op ongeveer 50 hectare het huidige hooibeheer worden voortgezet, met name op enkele plaatsen waar zeldzame bronpopulaties voorkomen (aan de zuidkant van de Middle East), waar verschraling wenselijk is (het grasveld ten westen van de Kleine Paltz) en waar dat vanwege het gebruik wenselijk is (het zweefvliegterrein). Ook een stuk van de open ruimte blijft de eerste jaren in elk geval in maaibeheer om de zekerheid te hebben dat het succesvolle graslandbeheer lokaal wordt voortgezet. Jaarlijks wordt ten minste 10% van het grasland niet gemaaid, zodat insecten die overwinteren in bloeistengels, die beschutting in ruiger gras zoeken en dieren die zaden eten daar van kunnen profiteren. Relatief voedselrijke graslanden met dominantie van één of enkele soorten grassen worden twee keer per jaar gehooid, de eerste keer in de periode kort na de stengelstrekking van de dominante grassen. Hooien van de droge voedselarme graslanden gebeurt tussen half augustus en half september, afhankelijk van de zaadzetting van belangrijke kruiden en de vliegperiode van vlindersoorten (heideblauwtje, kommavlinder).
- 10 Bevorderen microreliëf en structuur versus openheid: In de open ruimte is de aanwezigheid van zandige plekken met een schaalgrootte van vierkante decimeters tot vierkante meters voor veel soorten belangrijk. Naast zand is ook de aanwezigheid van meer pollen of dwergstruikjes gewenst. Lokaal maken konijnen en gele weidemieren deze plekken al, de nesten van de laatste worden echter vaak kapotgemaaid. Hier zal op gelet moeten worden. De vegetatiestructuur speelt een grote rol in de benutbaarheid van de gras- en heidevelden voor veel soorten en is dan ook een belangrijk aspect van de kwaliteitsindeling in de saldots. Structuurrijke en structuurarme vegetaties zijn beiden van belang op de Vliegbasis. In het beheer kan de volgende vuistregel worden gehanteerd: Kort tot maximaal de hoogte van struikheide. In de centrale open ruimte komen belangrijke doelstellingen, behoud van veldleeuwriken en behoud van visueel aspect van grote open ruimte, in gevaar als er struweelvorming optreedt. Hoger dan heidestruiken mag de vegetatie hier niet worden.
- 11 Beheer structuurrijk grasland, mozaïek met grasland en struweel. Aan de randen van de open ruimte: de zuidrand, de zoom rond het sheltergebied en de rand van het noordelijke bosgebied is het beheer wel gericht op het laten ontstaan van struweel. Dit kan bestaan uit horsten van meidoorn en sleedoorn, struiken en bomen die opslaan in een braamstruweel of een complete zoom- en mantelvegetatie, in kleinschalig mozaïek afgewisseld met kortgrazige vegetatie. Deze zone komt qua beeld overeen met de omgeving van de dispersals in de Middle East, of de vegetatie rond de koppen van de oost-westbaan. Dit zijn plaatsen waar nu roodborsttapuiten, grote aantallen vlindersoorten en sprinkhanen en ook de meeste reptielen zitten, waaronder de zandhagedis.
- 12 Blusvijvers: Blusvijvers worden voorzien van flauwe oevers, afgedekt met schraal zand.
- 13 Opslag: Ingebruikname van 2 shelters als schaapskooi en 2 bunkers voor opslag.

- 14 Cultuur: Ingebruikname van 4 shelters en 4 munitiebunkers in het noorden voor culturele evenementen. Van de munitiebunkers in het noordelijke bosgebied worden vier bunkers benut voor incidentele voor culturele activiteiten. De bunkers bevinden zich in de reeds geplande wandelpadenstructuur in en nabij het museumkwartier. De bunkers worden niet verder ingericht met voorzieningen.
- 15 Zweefvliegen: uitwerking van de locatie voor en de intensiteit van het zweefvliegen, bouw van een nieuwe loods en parkeerplaats. De oorspronkelijke beperking van de zweefvliegintensiteit door het militaire gebruik moet vanwege het wegvallen van dat militaire gebruik op een andere manier worden vastgelegd om handhaving van de intensiteit ook in de toekomstige situatie te kunnen waarborgen. In het inrichtings- en beheerplan is daartoe opgenomen dat het aantal vliegbewegingen en vliegdagen worden vastgelegd in de vergunning. De intensiteit van het zweefvliegen blijft daarmee op een gelijk niveau. De verandering die optreedt bij het zweefvlieggebruik is een lichte verschuiving van de activiteiten. In verband met de aanleg van de boscorridor en vliegveiligheid is het zweefvliegen ten opzichte van de uitgangssituatie compacter gemaakt en iets verschoven naar het zuidoosten waarbij rekening is gehouden met grondbroeders en voldoende rustgebied in het noordwesten. De start- en landingsbanen, opstelplaatsen en baan van het motorvliegen zijn zo compact mogelijk gesitueerd om zo verstoring te minimaliseren. Ook de locatie voor gebouwen en de parkeerplaats liggen daarom dicht bij elkaar en dicht bij het museumkwartier dan in het ruimtelijke plan.
- 16 Voorlopig behoud van diverse gebouwen en gebouwtjes/bunkertjes.
- 17 Aanleg van diverse recreatiepaden: In het noordelijke bosgebied verloopt een aantal voetpaden anders dan in het ruimtelijke plan en zijn twee routes toegevoegd. In het Sheltergebied is de fiets- en wandelroute verlegd. Deze loopt nu geheel door het sheltergebied langs de vier westelijke shelters. Het wandelpad aan de oostkant daarentegen is vervallen.
- 18 Recreatieve zone: De recreatieve zone bij het woongebied is kleiner dan in het ruimtelijke plan is voorgesteld; ze strekt zich niet verder uit naar het oosten dan tot de entree vanuit Soesterberg. Ten behoeve van grondbroeders is de zone alleen buiten het broedseizoen vrij toegankelijk. Ook is betreding beperkt tot wegen en paden of daartoe aangewezen plaatsen.

3.3.1

WERKWIJZE INRICHTINGS- EN BEHEERPLAN

De transformatie van verharding naar natuur biedt zowel kansen, met name voor het beschermen van natuur van vroege successiestadia, als bedreigingen, die samen te vatten zijn als het verlies van bronpopulaties als onbedoeld neveneffect van de transformatie. De volgende vuistregels kunnen gehanteerd worden om de kansen optimaal te benutten en het risico van verlies van bronpopulaties tot een minimum te beperken (zie ook H4 BIP).

- Bij de sloop en verwijdering van verharding bermen in principe niet berijden, niet gebruiken voor opslag en niet vergraven vanwege de relatief hoge aantallen plantensoorten, insecten en hazelwormen die er groeien, overwinteren en fourageren.
- Bosbodem zo min mogelijk verdichten. Bouwverkeer en bosbouwverkeer zo min mogelijk sporen laten rijden om bodemcompactie te vermijden.
- Bij sloop van gebouwen die in gebruik zijn bij vleermuizen alternatieven aanbieden en slopen op het moment dat een gebouw niet wordt gebruikt. Werken conform gedragscode FFW.
- Verharding zo opruimen dat enkele botanisch extreem rijke randen worden gespaard. Dit speelt langs enkele betonnen randen.

- Oud bos/oude bomen handhaven bij het invullen van corridors en het uitbreiden van open ruimte. Vanwege de grote ontwikkeltijd die bos nodig heeft (de eerste decennia zijn weinig interessant) is oud bos zeer kostbaar. Het is tevens nodig om op de bodem een bosmilieu te ontwikkelen, waar mieren, loopkevers en (oud) bosplanten kunnen voorkomen. Tenslotte zijn voor het ontstaan van dood hout en holen oude bomen nodig.
- Grindlagen opzoeken. Op sommige plaatsen kunnen warme grindrijke plekken vrijkomen. Deze komen nu slechts zeer lokaal voor en vormen een refugium voor heideblauwtjes en blauwvleugelsprinkhanen. Als bij het weghalen van verharding de grindlaag plaatselijk wordt opgezocht kan die groep soorten zich uitbreiden. Omdat overal onder verharding en bebouwing een cunet van aangebracht bouwzand aanwezig is, zal bij het weghalen van een deel van de verharding ook het cunetzand verwijderd moeten worden om het grindrijke biotoop bloot te leggen.
- Na het verwijderen van bebouwing niet alles netjes gladstrijken maar ook steile kantjes overlaten, die bijvoorbeeld voorkomen bij het ven en de blusvijver. Deze begroeien niet snel en voegen zonder verdere kunstgrepen reliëf toe waar mierenleeuwen hun kuilen maken, konijnen hun holen graven en graafwespen eieren leggen.
- Zinvol blijven 'rommelen'. Door het voortdurende bouwen en slopen in het verleden is altijd een pioniermilieu aanwezig geweest op de VliegBasis. Het zal een opgave zijn om dit biotoop te handhaven. Dit kan hetzij door fasering van het verwijderen van verharding, hetzij door na de sloop af en toe de vegetatieontwikkeling terug te zetten (cyclisch beheer).

HOOFDSTU

4

Gebiedsbeschrijving & gebruikte gegevens

4.1

DEFINITIE PLANGEBIED EN SCOPE TOETSING

Er wordt zowel een EHS-toets saldobenadering als een Flora- en faunawet toets uitgevoerd voor vliegbasis Soesterberg. De procedure voor deze toetsingen loopt gelijk op; dit rapport toetst de ontwikkelingen en de maatregelen van het Bestemmingsplan en het Inrichtings- en beheerplan aan de Flora- en faunawet.

De EHS-toets saldobenadering toetst het gehele terrein; het Museumkwartier en het deel van CNA dat in het bestemmingsplan de militaire functie behoudt, vallen buiten de toetsing aan de Flora en faunawet. De toetsing van de Flora en faunawet in deze rapportage is gericht op het woningbouwgedeelte en het 'natuurdeel' dat in beheer is bij het Utrechts landschap. Daarnaast volgt het ecoduct Ophees bij Den Dolder een eigen toetsingprocedure. Voor de sloop van gebouwen op de vliegbasis binnen het natuurdeel' is reeds een aparte ontheffing aangevraagd. Deze onderdelen zijn daarom niet meegenomen in deze toetsing. Voor de gebouwen binnen de westelijke boscorridor door CNA en de brandweerkazerne in het gebied van de geplande woonwijk is dit nog niet het geval en maken wel deel uit van deze toetsing.

4.2

GEBIEDSBESCHRIJVING

Een uitgebreide gebiedsbeschrijving is opgenomen in "Waar de leeuwerik zingt..." (van den Bijtel Ecologisch Onderzoek, publicatie 201109)

Natuurgedeelte

De huidige natuurwaarden van dit gedeelte zijn hoog. Er is een diversiteit aan verschillende milieu's: loofbos, naaldbos, gemengd bos, gras, heide, open zand en kleinschalige elementen. Het grasland is botanisch en faunistisch zeer waardevol. Ook de overgangen van open naar bebost gebied zijn voor veel soorten van groot belang. Door het mozaïek van verschillende vegetaties (heide, grasland, open zand) vormt het gebied voor een groot aantal soorten een belangrijk gebied in de regio en soms zelfs landelijk. Het strubbenbos is oud en zeer waardevol. Veel dieren maken gebruik van de holtes in oude bomen en zachte berken.

Woningbouwgedeelte en recreatieve uitloopstrook

Voor het woningbouwgedeelte is voornamelijk het terrein aan de zuidzijde van belang. Het oostelijke deel van het woningbouwgedeelte bestaat uit een smalle strook bos en een strook droog grasland (zuidelijk bosgebied). De bosstrook bestaat uit een afwisseling van kleine perceeltjes met soorten als wilgen, fijnspar, grove den, ruwe berk en zomereik. Het grasland bestaat uit een mozaïek van verschillende graslandtypen. Het grasland tegen de bosrand

heeft plaatselijk het karakter van een ruigte, terwijl het grasland langs de parallelweg zeer schraal is met plekken open zand en korstmossen. Ook is verspreid veel struikheide aanwezig. Ter hoogte van de ingang aan de Batenburgweg wordt het terrein veel breder. Het zuidelijke deel van dit gebiedsdeel bestaat uit bos en het noordelijke deel uit droog grasland. De bossen bestaan voornamelijk uit (middeloude) grove dennen met bijmenging van ruwe berk, Amerikaanse eik en zomereik. De grove dennenbossen worden afgewisseld met perceeltjes opgaande eikenbos en een perceeltje met voormalige berken- en eikenhakhout. Het grasland bestaat ook hier uit een mozaïek van verschillende typen. In dit gebiedsdeel staan verschillende gebouwen, waaronder de voormalige verkeerstoren en brandweerkazerne.

4.3

BEOORDELINGSMETHODE

Binnen het woningbouwgedeelte is er in eerste instantie voor de beoordeling vanuit gegaan dat er geen natuurwaarden meer zullen voorkomen. Vervolgens is per soort bepaald of en zo ja welke waarden er behouden moeten blijven. In het laatste hoofdstuk is een concretere invulling gegeven aan de waarden.

Per soort uit tabel 2 en 3 worden onderstaande punten zoveel mogelijk behandeld:

- Voorkomen op vliegbasis en functie van de vliegbasis voor de soort
- Uitgangspunten beoordeling: korte opsomming belangrijke planelementen voor de specifieke soort.
- Lange & korte termijn effect op populatie
- Beoordeling

Soorten van tabel 1 worden in principe niet beoordeeld, tenzij de populatie van groot belang is voor de landelijke populatie. Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud.

4.4

NATUURGEGEVENS

In 2009 en 2010 is er uitvoerig veldonderzoek uitgevoerd door van den Bijtel Ecologisch Onderzoek. Dit rapport gaat niet in op de onderzoeksresultaten, deze zijn beschreven in "Waar de leeuwerik zingt...", van den Bijtel Ecologisch Onderzoek, 2011). Daarnaast zijn er in het recente verleden nog een aantal onderzoeken uitgevoerd.

- Ecologische randvoorwaarden Vliegbasis Soesterberg, Buro Bakker
- Jaarlijkse inventarisaties winterverblijfplaatsen vleermuizen
- Verblijfplaatsen vleermuizen in een aantal gebouwen, NatuurWetenschappelijk Centrum, 2009
- Soortenlijst planten, Provincie Utrecht, 2006
- Inventarisatieronde defensie, 2006

De gegevens verzameld in 2009 en 2010 vormen de basis voor de beoordeling. Deze worden waar nodig aangevuld met eerder gegevens. Alleen soorten uit tabel 2 of 3 worden beoordeeld. Soorten uit tabel 1 worden alleen beoordeeld als de populatie op vliegbasis Soesterberg van direct belang is voor de nationale populatie.

4.4.1 AANGETROFFEN SOORTEN

In onderstaande tabel wordt opgesomd welke tabel 2 en 3 soorten op de vliegbasis aangetroffen zijn tijdens (een van de) onderzoeken.

Tabel 4.1

Aangetroffen tabel 2 en 3 soorten op vliegbasis Soesterberg

Soortnaam	Beschermingsregime
Brede orchis	FFwet, tabel 2
Ruig klokje	FFwet, tabel 2
Steenanjer	FFwet, tabel 2
Wilde marjolein	FFwet, tabel 2
Eekhoorn	FFwet, tabel 3
Boommarter	FFwet, tabel 3
Gewone grootoorvleermuis	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Gewone dwergvleermuis	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Laatvlieger	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Ruige dwergvleermuis	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Rosse vleermuis	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Gewone baardvleermuis	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Das	FFwet, tabel 3
Zandhagedis	FFwet, tabel 3, bijlage IV Hrl
Levendbarende hagedis	FFwet, tabel 2
Hazelworm	FFwet, tabel 3
Ringslang	FFwet, tabel 3
Heideblauwtje	FFwet, tabel 3

De vliegbasis is zeer vogelrijk. Er komen circa 30 vogelsoorten voor waarvan het nest ofwel jaarrond beschermd is ofwel waarvan inventarisatie gewenst is. Daarnaast is de populatie veldleeuweriken, boomleeuweriken, graspiepers en roodborsttapuit aanzienlijk. Deze worden daarom ook meegenomen in de toetsing. Andere vogelsoorten zijn in deze toetsing niet meegenomen.

Tabel 4.2

Aangetroffen vogelsoorten die genoemd worden op de lijst met jaarrond beschermde nesten (Ministerie van LNV, 2009). Tussen haakjes is de categorie aangegeven (zie ook **Fout!** Verwijzingsbron niet gevonden.)

Soort (categorie FF-wet)	Soort (categorie FF-wet)	Soort (categorie FF-wet)
Boerenwaluw (5)	Groene specht (5)	Wespendief (4)
Bonte vliegenvanger (5)	Grote bonte specht (5)	Zwarte kraai (5)
Boomklever (5)	Havik (4)	Zwarte mees (5)
Boomkruiper (5)	Kleine bonte specht (5)	Zwarte roodstaart (5)
Boomvalk (4)	Koolmees (5)	Zwarte specht(5)
Bosuil (5)	Pimpelmees (5)	Boomleeuwerik (extra soort)
Buizerd (4)	Raaf (5)	Graspieper (extra soort)
Ekster (5)	Ransuil (4)	Roodborsttapuit (extra soort)
Gekraagde roodstaart (5)	Sperwer (4)	Veldleeuwerik (extra soort)
Glanskop (5)	Spreeuw (5)	
Gauwe vliegenvanger (5)	Tapuit (5)	

4.4.2 KWALIFICATIES ONDERZOEKERS

Het veldonderzoek in 2009 en 2010 is uitgevoerd door het “Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek”. Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek is aan gesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

HOOFDSTU

5 Beoordeling Flora- en faunawet

5.1

MOGELIJKE EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

Tijdelijke effecten tijdens aanleg

- Bij de uitvoeringswerkzaamheden kunnen broedvogels worden verstoord;
- Bij de uitvoeringswerkzaamheden kunnen dieren worden verstoord door mensen, machines, geluid en licht.
- Tijdelijke verstoring van de oevers van de blusvijvers

Lange termijneffecten van de gebruiksfase

- Ruimtebeslag op leefgebieden door o.a. woningbouw.
- Bomen met holtes en nesten kunnen verdwijnen als verblijfplaats voor uilen, roofvogels en vleermuizen.
- De nieuwe straatverlichting in de woonwijk verstoort mogelijk het foerageergedrag van de vleermuizen
- Meer verschillende geluiden verspreid over dag en nacht (woonwijkgeluiden) geeft langere verstoring;
- Verstoring van vogels, zoogdieren en reptielen door gebruik recreatieve strook tussen woningen en voormalige vliegbasis en door recreatie op de vliegbasis.
- Inloop van mensen, honden en katten buiten de aangewezen uitloopheden;
- Verstoring door evenementen en recreatie (betreding, aanwezigheid mensen, geluid en licht)
- Groeiplaatsen van planten kunnen mogelijk geschaad worden.

Zweefvliegen

In het inrichtings- en beheerplan is opgenomen dat het aantal vliegbewegingen en vliegdagen worden vastgelegd in een vergunning. De intensiteit van het zweefvliegen blijft t.o.v. het huidige gebruik op een gelijk niveau.

Huisdieren

Uit onderzoek van TNS-NIPO (2008) blijkt dat 56 % van de huishoudens een huisdier heeft. Bij 440 woningen komt dit neer op 246 huishoudens met een huisdier. 49 % van deze groep heeft katten, gemiddeld woont daarvan 1,9 kat per huis. Bij de bouw van 440 woning komt dit ongeveer op 230 katten neer (49 % van $246 \times 1,9$). 36 % van de huisdierhuishoudens bezit een hond, gemiddeld woont er 1,3 hond per huis. Dit komt neer op 115 honden. Niet alle honden en katten komen evenveel buiten. Het overgrote deel zal in de buurt van de woonwijk blijven. Er zullen echter met grote waarschijnlijkheid een klein aantal katten op de

vliegbasis struinen. In de beoordeling wordt ervan uitgegaan dat er een actief anti-zwerfkattenbeleid op de vliegbasis wordt gevoerd.

5.2

EFFECTBESCHRIJVING

Een uitgebreide beschrijving van de beschermde soorten en verspreidingskaarten van de soorten zijn opgenomen in "Waar de leeuwerik zingt..." (van den Bijtcl Ecologisch Onderzoek, publicatie 201109).

5.2.1

PLANTEN

Brede orchis

De brede orchis komt net ten zuiden van de landingsbaan voor. De standplaats is bekend en uitgerasterd met een hek. Er zijn op deze plaats geen ontwikkelingen gepland. Er is daarom geen sprake van een effect.

Ruig klokje

Het ruig klokje¹ komt voor in het oosten van het gebied wat bestemd is voor zorgwoningen, bedrijvigheid of reguliere woningbouw. Er is echter nog geen concrete invulling. Bij ontwikkeling van dit gebied wordt rekening gehouden met de standplaats van het ruig klokje. Effecten worden voorkomen door inpassing in de plannen of de planten te verplaatsen naar geschikt biotoop elders op de vliegbasis.

Steenanjer

De steenanjer komt op drie plaatsen op de vliegbasis voor. Het grootste aantal is aangetroffen bij de landingsbaan net ten noorden van het museumkwartier. Op de standplaatsen van de steenanjer zijn geen ontwikkelingen gepland. Er is daarom geen sprake van een effect.

Wilde marjolein

Er is één standplaats van wilde marjolein gevonden. Deze ligt in het sheltergebied. Er zijn op deze plaats geen ontwikkelingen gepland. Er is daarom geen sprake van een effect.

5.2.2

ZOOGDIEREN

Boommarter

In 2010 is de boommarter 2 maal waargenomen op de vliegbasis. Daarnaast zijn op de vliegbasis boommarterkasten aanwezig. De boommarter is niet aangetroffen in het gedeelte waar woningbouw is gepland. Uitgangspunt bij de beoordeling is dat het gehele huidige maar ook toekomstige bosgebied op de Vliegbasis leefgebied vormt voor de boommarter en het gebied ook functioneert als kraamgebied. Op de vliegbasis wordt een boscorridor gerealiseerd en wordt door middel van omvormingsbeheer een meer natuurlijke bossamenstelling nagestreefd. De beoordeling is op soortniveau. De totale populatie van de boommarter in Nederland wordt geschat op ongeveer 350 volwassen dieren; de soort staat ook op de rode lijst van bedreigde zoogdieren als kwetsbaar. Vroeger kwam deze bosbewoner op bijna alle hogere gronden van Nederland voor. Tegenwoordig leven er populaties boommarters op de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug en de Drents-Friese wouden (bron: www.vzz.nl). De dieren hebben weliswaar een vast leefgebied, maar geen vaste slaapplek, wel kunnen ze gedurende een aantal dagen of weken in één boom

¹ Het is niet zeker of dit een van nature voorkomend exemplaar betreft. Uit voorzorg wordt ervan uitgegaan dat dit wel een van nature voorkomend exemplaar betreft.

verblijven. De soort leidt een verborgen leven omdat ze 's nachts actief is en zich deels door de boomkruinen verplaatst. In de kraamtijd (april-mei) laat de boommarter zich makkelijker zien. De wijfjes zijn dan gedurende zo'n twee maanden gebonden aan één nest en ze kiezen daarvoor vaak een holte in een boom, bij voorkeur gaten die gemaakt zijn door een groene of zwarte specht. In de periode dat het wijfje prooien naar het nest brengt, jaagt ze ook overdag, waardoor ze makkelijker is te zien.

Door de aanleg van een boscorridor en het omvormingsbeheer wordt het bos op de lange termijn kwalitatief beter voor de boommarter. De aantasting van een deel van het leefgebied voor woningbouw wordt opgevangen door de aanplant van bos. In het verleden werden in het noordelijk bosgebied militaire oefeningen gehouden en gepatrouilleerd. In dit bosgebied is 1 voortplantend paar waargenomen. In de toekomstige situatie zullen recreanten door dit bosgebied lopen. In het IB-plan wordt voor voldoende rustgebied gezorgd, in het rustgebied wordt gezorgd voor nestkasten. In de kraamperiode kan recreatie wel verstrend werken voor de boommarter, vooral als de nestplaatsen buiten het rustgebied liggen. Door paden tijdelijk af te sluiten rondom een nestplaats kan verstoring voorkomen worden. Voor jonge boommarters zijn loslopende honden een groot gevaar. Loslopende honden worden op de vliegbasis echter niet toegestaan. Indien de werkzaamheden in de bosgebieden buiten de kraamperiode plaatsvinden zijn er geen effecten op korte termijn. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de landelijke gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding. Voorwaarden hierbij zijn dat er voor voldoende kasten in het rustgebied zijn. Door bijvoorbeeld zachte berk aan te planten kan ook op langere termijn het aantal nestplaatsen gewaarborgd blijven. Indien een boommarter in het gebied met intensieve recreatie een nestplaats heeft moeten paden die daar zeer dichtbij lopen tijdelijk afgesloten worden.

Eekhoorn

In 2010 zijn 4 eekhoornnesten aangetroffen het woningbouwgedeelte. Daarnaast zijn er ongeveer 40 eekhoornnesten waargenomen in de overige bossen van de vliegbasis. Er zijn voor de eekhoorn vier belangrijke clusters op de. Uitgangspunt bij de beoordeling: Op de vliegbasis wordt een boscorridor gerealiseerd en wordt door middel van omvormingsbeheer een meer natuurlijke bossamenstelling nagestreefd. De kwaliteit van het leefgebied in het woningbouwgedeelte wordt verminderd.

De beoordeling is op soortniveau. Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Hun voorkeur gaat uit naar ouder bos (naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar) omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is. De eekhoorn komt in grote delen van Nederland voor (bron: www.vzz.nl). Op lange termijn blijft het areaal bos gelijk: de vernietiging van het bos in het woningbouwgedeelte wordt vereffend door de aanplant van bos elders op de vliegbasis. Door het omvormingsbeheer neemt de kwaliteit van het leefgebied van de eekhoorn mogelijk toe. Op korte termijn zullen mogelijk nesten moeten verdwijnen omdat mogelijk een aantal bomen gekapt wordt. Dit mag alleen op het moment dat een nest niet gebruikt wordt (periode is afhankelijk van gebruik van het nest). Omdat er voldoende nestgelegenheid en foerageergebied over blijft en er ook bos aangeplant wordt heeft dit geen effect op de lokale populatie. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding. Voorwaarden hierbij zijn dat de wijk groen wordt ingericht en er -indien nestbomen gekapt moeten worden- dit op een zorgvuldige wijze gebeurt.

Das

Er is in 2010 één burcht waargenomen op de vliegbasis en op meerdere plaatsen prenten, haren, wroetplekken en mestputjes (de noordelijke burcht op de kaart is een bijburcht). Dit wijst erop dat er een actieve dassenburcht met een aantal dieren aanwezig is. Waarschijnlijk dient de burcht ook als kraamverblijf. De das is voornamelijk waargenomen in het noordelijk deel van de vliegbasis. In het zuidelijk deel zijn prenten waargenomen. Er zijn geen waarnemingen binnen het woningbouwgedeelte. Een van de wissels loopt over een gepland wandelpad. De andere wissel loopt parallel aan het huidige spoor. Omdat de das actief is in de schemering en de nacht ondervindt deze weinig last van recreatie overdag. Hoewel de burcht in een gebied ligt met wandelpaden is dit geen probleem zolang niet van de paden afgeweken wordt (zie voor exacte ligging kaartenbijlage). Het is daarom wel belangrijk dat er geen betreding plaatsvindt buiten de wandelpaden en het uitzichtpunt. Een burcht ligt op een locatie nabij een fietspad maar in het rustgebied. Er is daarom geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is vanaf juni verspreid over de vliegbasis waargenomen. In het woningbouw gedeelte is de vleermuis baltsend en zwermend waargenomen. Zowel balts- als zwermgedrag wijst op een verblijf- of paarplaats. Ruige dwergvleermuizen gebruiken bomen als verblijf- en paarplaats. Deze plaatsen zijn het gehele jaar beschermd. De bomen en de functionele omgeving rondom de bomen zijn daarom beschermd. Bij de invulling van de woonwijk zal rekening gehouden worden met deze beschermde bomen en de omgeving rondom de bomen, dit is ook als zodanig opgenomen in het bestemmingsplan. De bomen en de functionele omgeving blijven dus ook behouden. Door behoud van deze omgeving is er geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de (lokale) gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een algemene soort op de vliegbasis, vooral in de beboste gedeeltes. In het woningbouwgedeelte is de soort voornamelijk jgend waargenomen, maar ook een keer in- of uitvliegend bij de brandweerkazerne. De gewone dwergvleermuis is een gebouwbewonende soort. Mogelijk maakt deze gebruik van de brandweerkazerne. De gewone dwergvleermuis komt ook in bebouwde gebieden voor, er zal door de woningbouw daarom geen essentieel foerageergebied verloren gaan. In het noordelijk gebied zijn een aantal (kraam)verblijven. In 2010 is er om effecten door de sloop van een aantal gebouwen te voorkomen een aantal vleermuiskasten opgehangen. De overige plannen hebben geen effect op de populatie gewone dwergvleermuizen; het foerageergebied blijft in stand. Er is daarom geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis is in 2010 driemaal jgend op de vliegbasis waargenomen. Deze soort is moeilijk waarneembaar en komt daarom vrijwel zeker meer voor. In 2009 is tijdens de inventarisatie van te slopen gebouwen ook een aantal waarnemingen van de gewone grootoorvleermuis gedaan. Omdat deze soort erg lastig waarneembaar is kan niet uitgesloten worden dat er verblijfplaatsen in holle bomen of in gebouwen in het woningbouwgedeelte zijn. Voordat sloop of kap aan de orde is zal dit gecontroleerd worden en zal, indien kap en/of sloop onvermijdelijk is, maatregelen getroffen worden om effecten te voorkomen. Er blijft voldoende foerageergebied voor deze soort. Er is daarom geen

wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is alleen jagend of overvliegend op de vliegbasis waargenomen, voornamelijk in het noordelijk deel. Er zijn daarom geen effecten op de rosse vleermuis. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de landelijke gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Laatvlieger

De laatvlieger is in 2010 vijfmaal op de vliegbasis waargenomen. De waarnemingen zijn van jagende of overvliegende dieren. Er zijn daarom geen effecten op de laatvlieger. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de landelijke gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Gewone baardvleermuis

De gewone baardvleermuis is in 2010 eenmaal net ten noorden van het museumkwartier jagend waargenomen. Deze soort overwintert ook in het museumkwartier. Het IB-plan en het bestemmingsplan hebben geen negatieve effecten op de soort. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Vleermuizen algemeen

Indien blijkt dat gebouwen gesloopt moeten worden (zoals mogelijk de brandweerkazerne en zullen deze onderzocht moeten worden op het voorkomen van en de functie voor vleermuizen. Dit onderzoek wordt volgens het vleermuisprotocol uitgevoerd. Indien blijkt dat er vleermuizen in het te slopen gebouw voorkomen dienen passende mitigerende maatregelen getroffen te worden. Dit kan bijvoorbeeld door het ophangen van vleermuiskasten.

5.2.3

VOGELS

In de toetsing zijn vogelsoorten genoemd in “Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” meegenomen (min. LNV, aug. 2009) evenals soorten die in een hoge dichtheid voorkomen. Uitgangspunt in de beoordelingen is dat er geen werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen. Informatie over aantallen en trends van specifieke vogels is afkomstig van de website van de SOVON (www.sovon.nl) en/of Vogelbescherming: (www.vogelbescherming.nl). Per soort wordt aangegeven welke maatregelen noodzakelijk of wel gewenst zijn. Een uitwerking van de maatregelen volgt in paragraaf 5.4.

Boerenwaluw

De boerenwaluw had in 2010 drie territoria op de vliegbasis waarvan 1 in het woningbouwgedeelte. Boerenwaluw is een categorie 5 broedvogel; dit betekent dat nestplaatsen niet het gehele jaar beschermd zijn maar inventarisatie ervan wel gewenst is. De inventarisatie is bedoeld om aan te geven of en waar alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn. De vernietiging van een enkele nestplaats zal geen gevolgen hebben voor de staat van instandhouding. Het voorkomen van effecten heeft echter de voorkeur. In de nieuwe woonwijk kunnen voorzieningen voor nestplaatsen gecreëerd worden voor deze soort.

Bonte vliegenvanger

De bonte vliegenvanger had in 2010 39 territoria op de vliegbasis waarvan 5 in het woningbouwgedeelte. Het landelijk aantal broedparen van de bonte vliegenvanger is

berekend op ongeveer 14.000 tot 18.000 paren. Het overgrote deel van de populatie broedt in nestkasten. De bonte vliegenvanger komt algemeen gesproken voor in de bebouwde omgeving, vooral in villawijken met grote tuinen. Door een aantal nestkasten op te hangen in het woningbouwgedeelte wordt een negatief effect voorkomen. Er is dan geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Boomklever

De boomklever had in 2010 65 territoria op de vliegbasis waarvan 7 in het woningbouwgedeelte. Deze zeven territoria zullen mogelijk tijdens de bouw verstoord worden. Boomklevers zijn holenbroeders. Bomen met holtes moeten daarom zoveel mogelijk gespaard blijven. De territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Boomkruiper

De boomkruiper had in 2010 80 territoria op de vliegbasis waarvan 5 in het woningbouwgedeelte. Deze vijf territoria zullen mogelijk tijdens de bouw verstoord worden. Boomkruipers zijn holenbroeders (in spleten of achter loszittende bast). Bomen met holtes moeten daarom zoveel mogelijk gespaard blijven. Als dit niet mogelijk is kunnen nestkasten opgehangen worden. De territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Boomvalk

De boomvalk is in 2010 op twee locaties waargenomen. Er was in beide gevallen sprake van een territorium maar er is geen nestplaats gevonden. Er worden door het plan geen nestplaatsen aangetast. Eveneens voorziet het plan in voldoende rustgebied voor de soort. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Bosuil

De bosuil had in 2010 vijf territoria op de vliegbasis en vijf buiten de grenzen van de vliegbasis. De nesten zijn niet jaarrond beschermd maar inventarisatie is wel gewenst. Indien bomen gekapt worden t.b.v. het IB-plan moet er gelet worden op deze soort. In de jonge aanplant zijn nog geen natuurlijke nestplaatsen voor de bosuil. Indien er geen alternatief is en een boom met (potentiële) natuurlijk nestplaats gekapt moet worden, wordt dit gecompenseerd worden door het ophangen van meerdere bosuilenkasten. Sommige kasten worden namelijk door andere vogels ingenomen. Met behulp van deze maatregelen is er geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Buizerd

Er zijn in 2010 19 nesten en/of territoria vastgesteld van de buizerd. In 2010 waren er dertien horsten op de vliegbasis, waarvan 1 in het woningbouwgedeelte. Eveneens was er in het woningbouwgedeelte nog een nest waarin niet gebroed werd. Gesteld kan worden dat de buizerd een algemene roofvogel is op de vliegbasis. De nestbomen en de functionele omgeving blijven behouden (voorwaarde in het bestemmingsplan). Ook de horsten in het overige gebied kunnen blijven functioneren. Uit het onderzoek in 2010 is gebleken dat alle

potentiële territoria bezet zijn. Het aantal buizerds is de laatste decennia sterk toegenomen. Broedden er in 1975 nog 2000 - 2.500 paren in ons land, inmiddels is dat aantal toegenomen tot ongeveer 8.000 tot 10.000 paren. Er is geen sprake van een negatieve invloed op de lokale populatie; de gunstige staat van instandhouding komt niet in het geding.

Ekster

De ekster had in 2010 twaalf territoria op de vliegbasis waarvan twee binnen het woningbouwgedeelte. Deze nestplaatsen zullen mogelijk verdwijnen. Er blijft voldoende nestgelegenheid voor ekster op de vliegbasis. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Gekraagde roodstaart

De vrij schuwe gekraagde roodstaart had in 2010 41 territoria op de vliegbasis waarvan één binnen het woningbouwgedeelte. De meeste territoria liggen in het noordelijke bosgebied. In dit gebied zijn er ook veel bomen met holtes. In een deel van dit gebied is (intensieve) recreatie voorzien. De aantallen van de gekraagde roodstaart lopen terug, door een aantal factoren. In de periode 1998 - 2000 broedden ongeveer 23.000 tot 30.000 paren gekraagde roodstaarten in Nederland. Dat zijn er minder dan de 35.000 tot 50.000 paren welke in de periode 1979 -1985 vastgesteld werden. De vliegbasis is een belangrijk gebied voor deze soort, zeker ook regionaal gezien. Door de intensievere recreatie in een deel van het noordelijke bosgebied wordt mogelijk het aantal territoria in dit deel verminderd. Andere delen van de vliegbasis, zoals de boscorridor en het om te vormen bos, zijn op de lange termijn juist geschikter voor de gekraagde roodstaart. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Glanskop

De glanskop had in 2010 29 territoria op de vliegbasis waarvan twee binnen het woningbouwgedeelte. De meeste territoria liggen in het noordelijke bosgebied. In dit gebied zijn er ook veel bomen met holtes. In een deel van dit gebied is (intensieve) recreatie voorzien. De soort is in het algemeen afhankelijk van het voorkomen van beuk, eik en naaldbomen. Glanskoppen komen ook voor in de buurt van bebouwing- recreatie zal daardoor niet van wezenlijke invloed zijn. De twee territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Grauwe vliegenvanger

De grauwe vliegenvanger had in 2010 48 territoria op de vliegbasis waarvan vijf binnen het woningbouwgedeelte. Waarschijnlijk is de totale populatie grauwe vliegenvangers de laatste decennia licht afgenomen, maar dit is lastig met zekerheid te zeggen doordat tellingen in het landbouwgebied niet erg uitgebreid zijn uitgevoerd. Het totale aantal broedparen wordt dan ook geschat op 20.000 tot 30.000 paren. De afname in agrarisch cultuurlandschap staat vermoedelijk in verband met verlies aan nesthabitat (o.a. hoogstamboomgaarden, houtwallen) en vooral voedselschaarste. De situatie in de Afrikaanse trek- en overwinteringsgebieden speelt mogelijk een doorslaggevende rol. Belangrijk is dus dat er voldoende voedsel blijft. De grauwe vliegenvanger eet insecten. De territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Door voldoende

nestgelegenheid te bieden kunnen effecten voorkomen worden. Er is dan geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Groene specht

De grote bonte specht had in 2010 7 territoria op de vliegbasis waarvan 1 binnen het woningbouwgedeelte. Daarnaast was er 1 territorium net buiten de vliegbasis. Midden jaren zeventig broedden nog 6000-7500 paar in Nederland. Daarna zette de afname duidelijk door, vooral in het oosten en zuiden. Rond 1985 waren nog 3000-4500 paar over. Het totaal aantal broedparen lijkt sinds die tijd stabiel te zijn en wordt nu geschat op ongeveer 4.500 tot 5.500 paren. De afname van de groene specht lijkt in de eerste plaats gerelateerd aan de problemen die bepaalde mierensoorten ondervinden bij de verzuring van bos en hei, mogelijk ook door verbossing van open terreinen. Door de plannen verdwijnt 1 nestlocatie van de groene specht. Het foerageergebied wordt ter plaatse van de uitloopstrook verminderd (door verstoring van mensen en huisdieren). De kwaliteit van het overige foerageergebied op de vliegbasis zal toenemen door het gevarieerde beheer. Het verlies van een nestplaats kan opgevangen worden door het plaatsen van diepe spechtenkasten. Hierdoor is er geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op korte en/of lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Grote bonte specht

De grote bonte specht had in 2010 90 territoria op de vliegbasis waarvan vijf binnen het woningbouwgedeelte. Het gaat goed met de grote bonte specht; het aantal broedparen in Nederland is ten opzichte van vorige decennia sterk toegenomen. Het bestand wordt geraamd op ongeveer 55.000 - 65.000 paren. De territoria binnen het woningbouwgedeelte gaan waarschijnlijk verloren door de toenemende verstoring van dat gebied. Het foerageergebied binnen het woningbouwgedeelte kan gedeeltelijk behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Uit het kaartbeeld van 2010 lijken nagenoeg alle potentiële territoria bezet. Hierdoor kunnen de broedparen zich waarschijnlijk niet elders op de vliegbasis vestigen. Buiten de vliegbasis is wel voldoende bosgebied voor deze soort maar mogelijk zijn deze territoria ook al bezet. Door de plannen gaan dus 5 territoria van de grote bonte specht verloren. Gezien het aantal broedpaar en de trend komt de gunstige staat van instandhouding echter niet in het geding.

Havik

Er is in 2010 op één plaats een territorium met uitgevlogen jongen waargenomen op de vliegbasis en twee er buiten. De territoria liggen buiten het woningbouwgedeelte. Het zijn zeer honkvaste vogels; eenmaal ergens gevestigd verlaten ze hun territorium hun leven lang niet meer. Het aantal havikparen in Nederland is door SOVON geschat op 1.800 tot 2.000. Dat is fors meer dan 30 jaar geleden, toen nog sprake was van maximaal 600 paren. De havik zal niet snel jagen binnen de bebouwing, het woningbouwgedeelte zal daarom niet langer kunnen functioneren als foerageergebied. Echter, er blijft voldoende foerageergebied op de vliegbasis aanwezig. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Kleine bonte specht

De kleine bonte specht had in 2010 14 territoria op de vliegbasis waarvan 1 binnen het woningbouwgedeelte. In Nederland komen 4.500 tot 5.500 broedparen voor en de trend is positief. Het territorium binnen het woningbouwgedeelte gaat waarschijnlijk verloren door de toenemende verstoring van dat gebied. Het foerageergebied binnen het

woningbouwgedeelte wordt gedeeltelijk behouden door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Uit het kaartbeeld van 2010 lijken niet alle potentiële territoria bezet. Hierdoor kan dit broedpaar zich waarschijnlijk elders op de vliegbasis vestigen. Omdat de soort in principe zelfstandig een nestholte kan maken en het resultaat van nestkasten niet duidelijk is worden geen mitigerende maatregelen voor de korte termijn voorgesteld. Op lange termijn is er voldoende bos van goede kwaliteit voor 14 broedparen. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Koolmees

De koolmees had in 2010 255 territoria op de vliegbasis waarvan 21 binnen het woningbouwgedeelte. Deze soort kan zich handhaven binnen bebouwd gebied. De territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen met holten zoveel mogelijk te behouden. Tijdens de bouwwerkzaamheden zijn territoria mogelijk tijdelijk ongeschikt. Dit heeft geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn tot gevolg, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Pimpelmees

De pimpelmees had in 2010 198 territoria op de vliegbasis waarvan 15 binnen het woningbouwgedeelte. Deze soort kan zich handhaven binnen bebouwd gebied. De territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Tijdens de bouwwerkzaamheden zijn territoria mogelijk tijdelijk ongeschikt. Dit heeft geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn tot gevolg, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Raaf

De raaf had in 2010 mogelijk 1 territorium op de vliegbasis: in het noordelijk bosgebied. Er blijft voldoende (rustig) leefgebied voor deze soort. Er is hierdoor geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Ransuil

De ransuil had in 2010 vier territoria op de vliegbasis waarvan geen binnen het woningbouwgedeelte. Doordat ransuilen een onopvallend leven leiden is het aantal ransuilen in Nederland slechts bij benadering bekend. Wel is duidelijk dat deze uilensoort moeilijke tijden doormaakt; de aantallen zijn lager dan circa dertig jaar geleden. Waarschijnlijk broeden er in Nederland ongeveer 5.000 tot 6.000 paren. Er blijft voldoende rustgebied voor de ransuil op de vliegbasis en de kwaliteit van het leefgebied blijft ook behouden. Er is hierdoor geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Sperwer

Er zijn in 2010 vier territoria waargenomen, waarvan 1 nest. In het bos net ten zuiden van het woningbouwgedeelte is er sprake van een territorium, de nestplaats ligt ten noorden van het museumterrein. In vergelijking met het aantal sperwers in de jaren zeventig is het aantal sterk gestegen. Dit komt voor een groot deel door het verbod op giftige landbouwstoffen. Het lijkt erop dat het aantal sperwers de laatste jaren iets afneemt. *Mogelijke oorzaken* hiervoor zijn: toename van haviken (grootste vijand van de sperwer), het ouder worden van het bos, het veranderende bosbeheer (grote gebieden met een natuurlijk

beheer, verwijderen van percelen met sparren en lariksen), pesticiden gebruik in overwinteringsgebieden, afname van de huismus en afname van het areaal aan middeloud bos (30 – 40 jaar), juist het voorkeurs habitat voor jagende sperwers. Er is geen sprake van aantasting van nestplaatsen, wel van foerageergebied. Het foerageergebied binnen het woningbouwgedeelte kan gedeeltelijk behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. De kwaliteit van het overige deel van de vliegbasis zal voor de sperwer toenemen: de soort profiteert van natuurlijk bosbeheer. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Spreeuw

De spreeuw had in 2010 26 territoria op de vliegbasis waarvan 7 binnen het woningbouwgedeelte. Het aantal spreeuwen in Nederland loopt vooral in bossen terug. Het aantal broedparen ligt tussen de 500.000 en 900.000. De spreeuw komt ook voor in de bebouwde omgeving maar heeft wel holtes nodig. De territoria binnen het woningbouwgedeelte kunnen (gedeeltelijk) behouden blijven door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden. Gebouwen kunnen toegankelijk gemaakt worden voor spreeuwen om in te broeden. Dit is echter niet per se noodzakelijk om de gunstige staat van instandhouding te garanderen.

Tapuit

De tapuit had in 2010 zeven territoria op de vliegbasis waarvan 1 binnen het woningbouwgedeelte. Het is niet zeker of er ook daadwerkelijk tapuiten gebroed hebben op de vliegbasis. Rond 1900 broedden er naar schatting om enkele duizenden paren tapuiten. Met de bebossing en ontginning van veel woeste gronden nam de oppervlakte geschikt broedgebied flink af. De belangrijkste overgebleven regio's zijn de duinstreek Drenthe en de Veluwe. In de periode 1998 - 2000 werden nog slechts 600 - 800 paren geteld. Tapuiten zijn aangewezen op (oude konijnen-) hollen die ze gebruiken als broedplaats. Tapuiten zijn gevoelig voor verstoring door recreatie: de dichtheid aan broedvogels neemt af in de buurt van paden en wegen (van der Zande 1984; Vos & Peltzer 1987, beide in Pouwels & Vos 2001). Belangrijk is dat er voldoende nestgelegenheid blijft en voldoende rust en voedsel. Dit wordt gewaarborgd door schrale vegetaties en open, zandige plekken, die een onmisbaar deel van de leefomgeving van de soort vormen, hiervoor is behoud van (een deel) van de konijnen populatie van belang. Daarnaast broeden tapuiten ook wel in steenhopen, deze dienen zeker in het broedseizoen met rust gelaten te worden. Verder bieden de plannen voldoende geschikt leefgebied en voldoende rust. Er is door de plannen geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de staat van instandhouding wordt niet aangetast.

Wespendief

Op de vliegbasis is in 2010 1 territorium geconstateerd maar geen nestplaats aangetroffen. Het territorium ligt aan de zuidoost zijde. Vermoedelijk vormt de gehele vliegbasis leefgebied voor deze soort.

De stand van de wespendief is waarschijnlijk licht afgenomen tot 500-650 broedparen in 1998-2000. De aantallen zijn lange tijd overschat geweest, doordat de home-range van de wespendief nogal groot is: de soort heeft een erg groot jachtgebied. Wespendieven zijn voedselspecialisten, en volledig afhankelijk van de beschikbaarheid van vrij levende bijen- en wespenvolken. In bosrijke gebieden waar deze voorkomen kan de wespendief zich handhaven. De rust rond de nestplaats is van groot belang voor deze soort (bron PM).

De kwaliteit van het leefgebied voor deze soort zal niet afnemen en er blijft voldoende rustgebied voor de soort om (potentieel) te broeden. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Zwarte kraai

De zwarte kraai had in 2010 17 territoria op de vliegbasis waarvan 2 binnen het woningbouwgedeelte. De afgelopen 30 jaar is het aantal zwarte kraaien verdrievoudigd tot 70.000 tot 100.000 broedparen. In dichte bosgebieden is het aantal zwarte kraaien veel lager doordat havik daar voor predatiedruk zorgt. Er blijft voldoende nestgelegenheid over op de vliegbasis, maar mogelijk kunnen de bestaande nesten behouden blijven. Door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden kan een deel van het foerageergebied waarschijnlijk behouden blijven. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Zwarte mees

De zwarte mees had in 2010 42 territoria op de vliegbasis waarvan 1 binnen het woningbouwgedeelte. Het zwarte mezenbestand in Nederland lijkt behoorlijk stabiel te zijn op 30.000-40.000 broedparen. Er blijft voldoende nestgelegenheid over op de vliegbasis, maar mogelijk kunnen de bestaande nesten behouden blijven. Door de wijk een groene uitstraling te geven en bomen zoveel mogelijk te behouden kunnen de territoria waarschijnlijk behouden blijven. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Zwarte roodstaart

De zwarte mees had in 2010 12 territoria op de vliegbasis waarvan geen binnen het woningbouwgedeelte. De afgelopen decennia heeft de zwarte roodstaart een sterke opmars gemaakt tot nu 27.000-37.000 broedparen. Door de sloop van gebouwen gaan (potentiële) nestplaatsen verloren. Er blijft echter voldoende nestgelegenheid; er zijn dan ook geen effecten op de populatie zwarte roodstaarten op de vliegbasis. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Zwarte specht

De zwarte specht had in 2010 drie territoria op de vliegbasis waarvan 1 binnen het woningbouwgedeelte. Sinds de vestiging van de zwarte specht in Nederland in 1910 nam, met het ouder worden van de bossen in Nederland, het aantal zwarte spechten toe. Inmiddels heeft de populatie zich gestabiliseerd op ongeveer 1.100 tot 1.600 paren. Zwarte spechten zijn schuw en gaan er vandoor zodra ze een mens waarnemen. De zwarte specht kan elk jaar een nieuw nest uithakken in dikke loofbomen maar doet dit niet altijd. Het leefgebied van de zwarte specht verdwijnt in het woningbouwgedeelte. Omdat de soort schuw is zal deze zich hier waarschijnlijk niet meer vestigen. Het verlies aan nestplaats is geen probleem, de soort hakt immers elk jaar een nieuw nestgat uit. Het totale bosareaal wordt vergroot maar ook de recreatiedruk. In het noordelijk bosgebied leidt dit er mogelijk toe dat 1 territorium niet meer functioneert. Het territorium aan de zuidoost zijde ligt in een toekomstig rustgebied en blijft daardoor behouden. Op de vliegbasis als geheel is een aantal rustgebieden voorzien, waaronder ook bosgebieden. Dit gebied blijft voor de zwarte specht functioneel broed- en leefgebied. Hierdoor blijft er voldoende areaal van goede kwaliteit en met voldoende rust over voor 3 broedparen van de zwarte specht. Er is geen wezenlijke

negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Overige vogels

Hoewel onderstaande soorten geen jaarronde bescherming genieten worden deze toch meegenomen in de toetsing omdat ze veelvuldig op de vliegbasis voorkomen en de plannen mogelijk een wezenlijk negatieve invloed hebben op de populatie.

Boomleeuwerik

In 2010 zijn er 32 territoria op de vliegbasis geteld, waarvan 4 binnen de uitloopstrook. Opvallend is de toename van de boomleeuwerik in de laatste 25 jaar, na een afname in de jaren vijftig en zestig. In vergelijking met de jaren zeventig is het aantal broedparen eind negentiger jaren vervijfvoudig tot 5.000-6.000 broedparen. De dichtheid van territoria van boomleeuweriken op heideterreinen wordt lager naarmate het niveau van verstoring toeneemt. De meest frequent voorkomende vorm van verstoring hier waren wandelaars met hond. De gemiddelde opvliegafstand door wandelaars is 93 meter. Hoewel de territoria in de uitloopstrook zullen verdwijnen door verstoring wordt op de vliegbasis als geheel het leefgebied van de boomleeuwerik vergroot door meer overgangen van bos naar heide en door de ontwikkeling van heide. Verwacht wordt dat de kwaliteitsverbetering de afname van 4 territoria kan opvangen. Op lange termijn is er hierdoor geen wezenlijke negatieve invloed. Op korte termijn is er geen sprake van een wezenlijk effect. Dit heeft echter geen invloed op de staat van instandhouding van de soort.

Graspieper

In 2010 zijn er 31 territoria op de vliegbasis geteld, waarvan 4 binnen de uitloopstrook. De aantallen graspiepers zijn de laatste decennia sterk afgenomen onder invloed van intensivering van de melkveehouderij. Voor 1998-2000 wordt de populatie op 70.000 - 80.000 paren geschat. Vogels in heide- en hoogveengebieden zijn gevoelig voor terreinbeheer. Een afname is te zien bij verdroging, verbossing en intensieve begrazing en een toename bij vernatting, verwijderen opslag en lichte begrazing. De gemiddelde opvliegafstand door wandelaars is niet bekend.

De territoria binnen de uitloopstrook zullen verdwijnen door verstoring. Op de vliegbasis als geheel wordt echter ook grasland ontwikkeld waardoor deze afname waarschijnlijk opgevangen kan worden. Lichte begrazing (door schapen) doet de kwaliteit van het leefgebied toenemen. Er is geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de gunstige staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

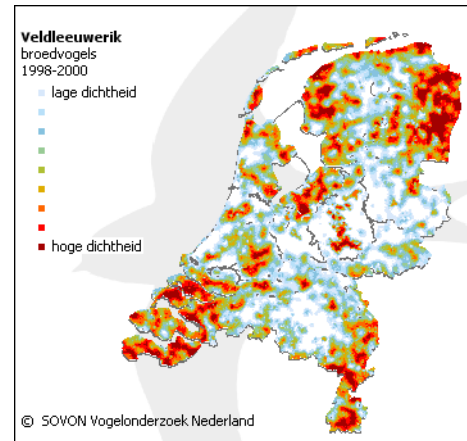
Roodborsttapuit

In 2010 zijn er 36 territoria op de vliegbasis geteld en 1 net buiten de uitloopstrook. De laatste jaren gaat het weer goed met de roodborsttapuit; ondanks het gegeven dat de areaal afneemt, groeit het aantal broedparen. De huidige populatie wordt geschat op 6.500 - 7.000 paar. De gemiddelde opvliegafstand door wandelaars is 71 meter. Hoewel het territorium bij de uitloopstrook zal verdwijnen door verstoring wordt op de vliegbasis als geheel het leefgebied van de roodborsttapuit vergroot door meer overgangszones tussen bos en heide en grasland. Er is hierdoor geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie op lange termijn, de staat van instandhouding komt daardoor ook niet in het geding.

Veldleeuwerik

In 2010 zijn er 165 territoria op de vliegbasis geteld, waarvan circa 35 binnen de uitloopstrook.

Het gaat niet goed met de veldleeuwerik. In de jaren 1970 broedden zo'n 500.000 tot 750.000 paren in Nederland. Dat aantal is bijzonder sterk afgenomen; in de periode 1998 - 2000 werden nog slechts 50.000 tot 70.000 paren vastgesteld. Dat is dus nog slechts 10% van het aantal veldleeuweriken. Binnen Provincie Utrecht is de vliegbasis het belangrijkste gebied. Voor de veldleeuwerik is aangetoond dat de dichtheid aan broedvogels afneemt in de buurt van paden en wegen (Vos & Peltzer 1987 in Pauwels & Vos 2001). In een simulatie laten Pauwels & Vos voor een 'open duinvogel' als de veldleeuwerik zien dat zonering van een gebied bij kan dragen aan de instandhouding van een soort. Hierbij wordt de recreatiedruk gevarieerd in rustiger en drukker gebieden afhankelijk van de belangrijkste locaties van territoria van doelsoorten. De gemiddelde opvliegafstand door wandelaars is 122 meter.

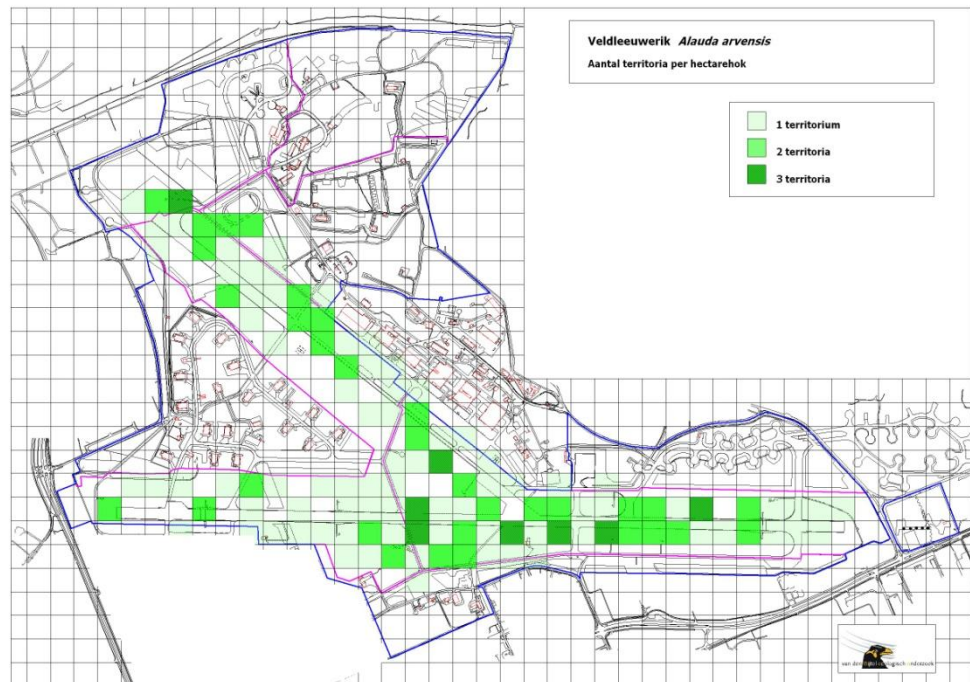
Deze kaart is gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (2002). Weergegeven de relatieve broedvogel dichtheid per vierkante kilometer.

Belangrijk bij de beoordeling is het feit dat het toekomstig zweefvlieggebruik niet afwijkt van het huidige gebruik, de locatie is alleen iets verschoven. Dit terrein is weliswaar minder geschikt om te broeden; het blijft zeer geschikt om te foerageren. Door ontharding wordt potentieel leefgebied gecreëerd. De uitloopstrook bij de woonwijk zal gedurende het broedseizoen gesloten zijn waardoor er in deze tijd minder verstoring is. Het aantal huisdieren zal toenemen waardoor de predatie door katten mogelijk ook groter wordt. In de huidige situatie zijn er ook al wel vossen in het gebied aanwezig maar de inschatting is dat vooral in het zuidelijke deel, nabij de woonwijk, de predatiedruk wel verhoogd wordt.

Afbeelding 5.1

Aantal territoriale waarnemingen
veldleeuwerik.

Bron: BEO, 2011.

Veldleeuweriken komen in hoge dichtheden voor in de uitloopstrook en langs de landingsbanen. Er wordt ervan uitgegaan dat maximaal 35 territoria verloren gaan. Dit is 1/5 van de gehele populatie op de vliegbasis. Gezien de landelijk ongunstige staat van instandhouding is dit een ongewenste situatie. Op landelijk niveau is er geen wezenlijke negatieve invloed, hoewel de landelijke staat van instandhouding onder druk staat zal deze niet door dit project in het geding komen. Andere factoren, zoals intensivering van de landbouw hebben een duidelijke negatieve invloed. De lokale populatie zal kunnen voortbestaan hoewel deze mogelijk wel minder groot zal zijn.

Maatregelen voor broedvogels

Voor veel soorten zijn de effecten van de plannen gering. Om tijdelijke effecten op te vangen kunnen voor een aantal soorten nestkasten worden opgehangen. De effecten op grondbroedende vogels (zoals veldleeuwerik en graspieper) zijn groter; deze effecten zijn zo veel mogelijk verminderd door het gebruik van de uitloopstrook te beperken en de intensiteit van het gebruik van het zweefvliegerterrein gelijk aan de huidige situatie te houden.

5.2.4

REPTIELEN

Zandhagedis

In 2010 is de soort 260 maal waargenomen, soms met meerdere individuen. Op de vliegbasis zijn 3 belangrijke gebieden voor zandhagedissen; de oostelijke punt, de westelijke punt en de noordelijke punt. Er zijn ook zandhagedissen buiten deze gebieden waargenomen. Binnen het woningbouwgedeelte is de soort twee maal waargenomen. Vliegbasis Soesterberg kan gezien worden als een netwerk van populaties waartussen uitwisseling mogelijk is. Uitgangspunt beoordeling: leefgebied in gebouwendeel en uitloopstrook geheel vernietigd (i.v.m. huisdieren), verstoring 10 meter rondom geplande paden en wegen, tijdelijke verstoring door de sanering van brandstoftanks. De beoordeling is op populatieniveau. Het lange termijn effect op populatie is dat het leefgebied van een kleine schakel van het netwerk aan deelpopulaties wordt vernietigd (15 ha gebouwen en 15 ha

uitloopstrook). Ten behoeve van de heide corridor wordt er op een paar plaatsen bos gekapt ten behoeve van grasland. Omdat er ook verharding wordt weggehaald (21 ha) en dit in potentie leefgebied vormt wordt het leefgebied voor de Soesterberg populatie niet verkleind. De kwaliteit van het leefgebied blijft met de maatregelen uit het Inrichtings- en beheerplan voor de zandhagedis gelijk. Recreatiepaden volgen grotendeels bestaande verharding of paden. De doorgankelijkheid wordt door het gebruik van recreatieroutes verminderd. De verdeling van de leefgebieden blijft in grote lijnen gelijk aan de huidige verdeling. Bij de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen op de vliegbasis moet met zorg om worden gegaan met o.a. de zandhagedis. In het gebied waar gebouwd gaat worden moeten dieren weggevangen worden en verderop op de vliegbasis uitgezet worden. Andere gebieden waar werkzaamheden uitgevoerd worden moeten eveneens afgeschermd worden en dieren weggevangen. Zo wordt voorkomen dat dieren onopzettelijk worden gedood of verwond. Het wegvangen dient in een geschikte periode uitgevoerd te worden. De populatie zandhagedissen kan grotendeels zoals in de huidige situatie blijven functioneren. Een kleine deel van het leefgebied gaat verloren door woningbouw maar door ontharding wordt er ook netto meer potentieel leefgebied gecreëerd. Er is hierdoor geen wezenlijke negatieve invloed op de populatie zandhagedissen op de lange termijn. De gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie is niet in het geding.

Levendbarende hagedis

De levendbarende hagedis komt voornamelijk aan de zuidoost en noordzijde voor, veelal samen met de zandhagedis. In 2010 is er circa 60 maal een levendbarende hagedis waargenomen. Uitgangspunten van de beoordeling: leefgebied in gebouwde deel en verstoring 10 meter rondom geplande paden en wegen. De beoordeling is op soortsniveau (landelijk). Deze eens zo algemene soort blijft terrein verliezen in Nederland (bron: www.RAVON.nl). Op lange termijn is er geen sprake van ruimtebeslag op leefgebied. Door recreatie worden mogelijk dieren verstoord; hier staat ontwikkeling van leefgebied en verbinding met andere populaties tegenover. Op korte termijn moeten effecten voorkomen worden: bij de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen op de vliegbasis moet met zorg om worden gegaan met o.a. de levendbarende hagedis. Andere gebieden waar werkzaamheden uitgevoerd worden moeten eveneens afgeschermd worden en dieren weggevangen. Zo wordt voorkomen dat dieren onopzettelijk worden gedood of verwond. Het wegvangen dient in een geschikte periode uitgevoerd te worden. De lokale populatie levendbarende hagedissen kan grotendeels zoals in de huidige situatie blijven functioneren. Er is hierdoor geen wezenlijke negatieve invloed op levendbarende hagedissen op de lange termijn. De gunstige staat van instandhouding van de soort is niet in het geding.

Hazelworm

De hazelworm komt verspreid over de vliegbasis voor. Er zijn geen duidelijke concentraties, maar gezien de verborgen levenswijze is dat ook niet te verwachten. In 2010 zijn op 17 locaties hazelwormen waargenomen op de vliegbasis. Uitgangspunt bij de beoordeling: leefgebied in woongebied en uitloopstrook is geheel vernietigd (i.v.m. huisdieren), verstoring 10 meter rondom geplande paden en wegen. De beoordeling is op soortsniveau (landelijk). De hazelworm laat landelijk een matige toename zien. Op lange termijn zal de gehele vliegbasis, uitgezonderd de open graslanden, in potentie geschikt zijn voor de hazelworm. Hoewel een deel van het leefgebied vernietigd wordt (woningbouw) wordt er door het weghalen van verharding ook nieuw gebied gecreëerd (voor zover het heide of halfopen landschap betreft). Daarnaast wordt de populatie op de vliegbasis door middel van de corridors verbonden met andere populaties op de heuvelrug. Op de lange termijn is dit gunstig voor de soort.

Op korte termijn moeten effecten voorkomen worden: bij de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen op de vliegbasis moet met zorg om worden gegaan met o.a. de hazelworm. In het gebied waar gebouwd gaat worden moeten dieren weggevangen worden en verderop op de vliegbasis uitgezet worden. Andere gebieden waar werkzaamheden uitgevoerd worden moeten eveneens afgeschermd worden en dieren weggevangen. Zo wordt voorkomen dat dieren onopzettelijk worden gedood of verwond. Het wegvangen dient in een geschikte periode uitgevoerd te worden. Er is geen sprake van een wezenlijke negatieve invloed en de gunstige staat van instandhouding is niet in het geding.

Ringslang

In 2010 is de ringslang op 5 locaties waargenomen, in 2009 op 1 locatie. De ringslang is niet waargenomen binnen het woningbouwgedeelte of de uitloopstrook. Wel is de ringslang waargenomen in of rondom de blusvijvers. Uitgangspunt bij de beoordeling: verstoring 10 meter rondom geplande paden en wegen. De beoordeling is op soortniveau. De ringslang wordt op 138 landelijke trajecten gevolgd en laat een matige toename zien. De ringslang doet het vooral goed in de noordelijke- en westelijke verspreidingskern (bron: www.RAVON.nl). Alleen de oevers van de blusvijvers worden aangepast waardoor dieren er in- en uit kunnen komen. Op lange termijn is er een positief effect: de toegankelijkheid van de blusvijvers verbeterd voor deze soort. De wateren worden niet toegankelijk voor recreanten waardoor ringslangen niet verstoord zullen worden. Er is geen korte termijn effect door een juiste planning van de werkzaamheden. Er is geen sprake van een wezenlijke negatieve invloed en de gunstige staat van instandhouding is niet in het geding.

5.2.5

AMFIBIEËN EN VISSSEN

Alpenwatersalamander

De alpenwatersalamander is in 2010 in het gebied aangetroffen in een bosvijver in het bosgebied van het munitiedepot en in vierkante betonnen bakken langs de noordelijke weg bij het munitiedepot. De waterkwaliteit van deze bakken was slecht, er zat veel kroos in en een dode ree. Desondanks werden er alpenwatersalamanders in aangetroffen. Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd aan de locaties waar deze soort voorkomt. Er zijn daarom geen effecten op deze soort.

Er zijn geen andere beschermde amfibieën van tabel 2 en 3 of vissen aangetroffen, effecten op streng beschermde amfibieën of vissen zijn daarom uitgesloten. Omdat de oevers van de blusvijvers aangepast worden er is mogelijk sprake van een licht positief effect op tabel 1 soorten- het water wordt beter toegankelijk.

5.2.6

VLINDERS

Heideblauwtje

Het heideblauwtje is een schaarse standvlinder die lokaal voorkomt op de hogere zandgronden in Noordoost-, Midden- en Zuid-Nederland; in de duinstreek vliegt het heideblauwtje vrijwel alleen nog op de Waddeneilanden Texel en Terschelling (bron: www.vlindernet.nl). Het heideblauwtje is een honkvaste vlinder; de meeste verplaatsingen zijn kleiner dan twintig meter. Als er al een vlinder buiten een bestaande populatie wordt gezien is dat op niet meer dan 500 tot 600 meter afstand. Op de vliegbasis is de soort in 2009 27 maal waargenomen, in 2010 10 maal. Het heideblauwtje komt vooral voor in het noorden en zuidoosten, er zijn 2 waarnemingen gedaan in het uiterste westen. Uitgangspunt bij de

beoordeling: omvorming van de natuurwaarden op de vliegbasis, aanleg van woningen en het weghalen van verharding.

Beoordeling is op populatieniveau. Uit het Landelijk Meetnet Vlinders blijkt dat het heideblauwtje een matige afname vertoont. Dit wordt deels veroorzaakt doordat de aantallen tot het midden van de jaren negentig achteruitgingen, deels door een achteruitgang sinds 2002 (bron: www.vlindernet.nl). Op lange termijn zal door het geplande beheer een heidecorridor van noord naar zuidoost ontstaan. Het heideblauwtje is gebaat bij deze ontwikkeling: Voor het behoud van deze vlinder moet het beheer van de heide gericht zijn op het ontwikkelen of in stand houden van jonge successiestadia in zowel natte als droge heidevegetaties. Door extensieve begrazing in grotere heidegebieden wordt bijvoorbeeld meer variatie verkregen. Het IB-plan is ook gericht op een toename van de waardplant van het heideblauwtje: struikhei (in mindere mate dophei en vlinderbloemigen). Op korte termijn kunnen door werkzaamheden zorgvuldig te plannen negatieve effecten worden vermeden. Hierbij moet rekening gehouden worden met de levenscyclus van het heideblauwtje: jonge rupsen (half maart tot half juni) eten van de jonge uitlopers van de waardplant. Sommige rupsen worden meegenomen door mieren en verpoppen zich in het mierennest. Rupsen die niet door mieren worden meegenomen verpoppen zich in de grond. De soort overwintert als ei, laag tegen een takje struikhei. Er is geen sprake van een wezenlijke negatieve invloed en de gunstige staan van instandhouding is niet in het geding.

5.2.7

OVERIGE INSECTEN EN ONGEWERVELDEN

In beiden terreindelen zijn geen andere beschermde insecten of andere ongewervelde beschermde soorten aangetroffen.

5.3

VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

Met behulp van maatregelen kunnen effecten grotendeels voorkomen worden. In de effectbeschrijving van de afzonderlijke soorten zijn maatregelen genoemd. Hieronder worden deze nog eens samengevat. Er is zoveel mogelijk geprobeerd effecten te voorkomen omdat het voor veel soorten niet mogelijk is om een Flora- en faunawet ontheffing te verkrijgen.

Maatregelen voor uitvoeringsplannen binnen de bestemmingen 'woongebied' en 'gemengd'

In de toetsing is het uitgangspunt geweest dat buiten het broedseizoen gewerkt wordt of tenminste voor het broedseizoen gestart wordt en continue wordt doorgewerkt. Het broedseizoen van de bosuil begint al vroeg, vanaf februari.

Een belangrijke maatregel is dat er zo weinig mogelijk huisdieren buiten de recreatieve zone komen. Ook bomen met holtes zijn belangrijk voor de toekomstige natuurwaarden van dit deelgebied. In onderstaande tabel zijn per soort maatregelen opgenomen die genomen moeten worden bij invulling of uitvoering van de plannen.

Soort(en)	Maatregel
Ruig klokje	Standplaats ontzien of planten verplaatsen
Vleermuizen*	Bomen met holtes vooraf checken, evt. vervangende verblijf- of paarplaats maken.
Zandhagedis*, hazelworm, levendbarende hagedis, , eekhoorn	Actief anti-zwerfkatten beleid
Vogels algemeen*	Buiten broedseizoen werken of vóór aanvang broedseizoen beginnen en continue doorwerken
Grondbroedende vogels (zoals veldleeuwerik* en	Actief anti-zwerfkatten beleid

graspieper*)	
Bonte vliegenvanger*, groene specht*, tapuit*, boerenwaluw*, spreeuw*	Nestkasten ophangen / nestgelegenheid creëren
Boomklever*, boomkruiper*, glanskop*, grauwe vliegenvanger*, kleine bonte specht*, koolmees*, pimpelmees*, zwarte mees*, eekhoorn, sperwer*	Bomen met holtes zoveel mogelijk behouden, groene uitstraling wijk, evt. nestkasten ophangen

* Soorten waarvoor het niet mogelijk is een ontheffing te verkrijgen

Maatregelen Inrichtings- en beheerplan binnen de bestemming 'natuur'

Het inrichtings- en beheerplan is gericht op het zo goed mogelijk inrichten van de verschillende terreinen voor bijzondere soorten. Daarbij wordt gemonitord welk effect de ontwikkelingen op de populaties hebben. Hierdoor kan er bij een onverwacht negatief effect bijgestuurd worden. In het plan is ook begrazing met schapen voorzien. Dit hoeft geen negatief te veroorzaken maar kan dat wel. Monitoring is daarom belangrijk. Daarnaast zijn er nog een aantal andere punten die in de beoordeling van de afzonderlijke soorten zijn genoemd:

Soort(en)	Maatregelen IB-plan
Bosuil	Indien (potentiële) nestboom gekapt worden moet vervangende nestkast opgehangen worden. Bij aanplant o.a. berk gebruiken
Gekraagde roodstaart	Ophangen nestkasten in jong bos
Eekhoorn	nesten verwijderen op het moment dat ze niet in gebruik zijn. Rekening houden met winterrust en kraamperiode van de eekhoorn.
Boommarter	paden rondom nestplaatsen tijdelijk afsluiten Handhaving: honden zijn niet toegestaan
Zandhagedis*, hazelworm, levendbarende hagedis, veldleeuwerik*, eekhoorn	Geen huisdieren buiten uitloopstrook
Vogels algemeen*	Buiten broedseizoenen werken of vóór aanvang broedseizoen beginnen en continue doorwerken
Grondbroedende vogels (zoals veldleeuwerik* en graspieper*)	recreatieve zone in broedseizoenen niet opengesteld
Das	Handhaving: geen betreding buiten wegen en paden

* Soorten waarvoor het niet mogelijk is een ontheffing te verkrijgen

5.3.1

WERKWIJZE MAATREGELEN

Hieronder wordt aangegeven hoe werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden. Door onderstaande werkwijze te volgen kan overtreding van verbodsbepalingen voorkomen worden. Hierbij is zoveel mogelijk de gedragscode zorgvuldig bosbeheer gevolgd. Bij de daadwerkelijke uitvoering moeten zowel uitvoerders vantevoren hun medewerkers instrueren en voorzien van een werkplan en erop toezien dat de maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Algemene voorwaarde: buiten het broedseizoen werken

In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen boswerkzaamheden uitgevoerd in loof- of gemengd bos. Als uitzondering op deze regel kan in de periode tot 15 april nog wel hout worden uitgesleept dat voor 15 maart geveld is.

In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen boswerkzaamheden uitgevoerd in een vak/afdeling met naaldbos wanneer is vastgesteld dat daar broedgevallen voorkomen van vogelsoorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst 2004 of in bijlage 1 van de Vogelrichtlijn. Binnen een straal van 50 meter rondom bosuilen nesten (dit kunnen kasten of holtes zijn) wordt vanaf 15 januari geen werkzaamheden uitgevoerd.

Algemene voorwaarde: Dassenburchten

Werkzaamheden binnen een straal van twintig meter van een bewoonde dassenburcht vinden slechts plaats in de periode van 1 oktober tot 1 januari en uitsluitend voor zover daarbij geen gebruik wordt gemaakt van rijdend materiaal.

Algemene voorwaarde: inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden

- Waardevolle en beschermde vegetatie wordt voorafgaande aan de werkzaamheden gespaard door deze uit te rasteren. Is uitrastering niet mogelijk dan kunnen plaggen worden gestoken, die later na afronding van de werkzaamheden worden teruggeplaatst. Uitsteken van plaggen is overigens niet bij alle vegetaties mogelijk.
- De bermen langs een toegangsweg naar de werklocatie wordt vaak gebruikt voor het parkeren van voertuigen of materiaal. Voorafgaande aan de werkzaamheden wordt een parkeerplek en materiaalopslagplaats ingericht. Parkeren in de bermen is niet toegestaan.
- Een werklocatie, parkeerplek en materiaalopslagplaats kunnen als overwinteringsplek worden gebruikt door reptielen. Voorafgaande aan de inrichting van deze werkterreinen wordt het uitgerasterd in september. Potentiële overwinteringslocaties voor reptielen worden verwijderd en er worden dakpannen en vloertegels geplaatst voor het lokken van eventuele reptielen buiten de werklocaties. De reptielen binnen de afrastering worden in een aantal rondes in de periode september – oktober door een deskundige buiten de afrastering geplaatst.

Strippen van de shelters

Bij het strippen van de shelters worden alle losse onderdelen die gevoelig zijn voor vandalisme verwijderd. Daarnaast worden ook alle kabels en leidingen aan de buitenzijde verwijderd, omdat deze zeer gewild zijn bij koperdieven. Dit geldt ook voor de meterkasten.

Eisen aan de uitvoering:

- De vegetatie rondom de shelters wordt zo min mogelijk betreden tijdens de werkzaamheden. Er wordt alleen gewerkt met een lichte hoogwerker op luchtbanden. Te allen tijde wordt er gewerkt vanaf verhard oppervlak. Is het onverhoopt niet mogelijk dan wordt vooraf bepaald wat de kortste route is over de vegetatie. Er wordt voorkomen dat de graszode wordt verreden door draaiende bewegingen van de banden. Tussen de verschillende shelters wordt alleen gereden op verhard oppervlak.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd in het najaar in de maand september.
- De meterkasten worden nu veelvuldig gebruikt als nestlocatie voor algemene broedvogels, door na het verwijderen van de meterkast in het omhulsel een plank op te hangen blijft deze locatie bruikbaar.

Sloop gebouwen/brandstoftanks

Op een tweetal aantal locaties wordt de brandstoftank voor kerosine gesloopt. Deze tanks zijn deels bekleed met een lading grond. Daarnaast worden ook twee gebouwen gesloopt.

Eisen aan de uitvoering:

- Rondom de brandstoftanks komen enkele vegetaties en paddenstoelen voor die zeer waardevol zijn. Om deze te sparen worden deze vegetatie voorafgaande aan de werkzaamheden uitgerasterd. Is uitrastering niet mogelijk dan kunnen plaggen worden gestoken, die later na afronding van de werkzaamheden worden teruggeplaatst.
- De bermen langs de toegangsweg naar de werklocatie wordt vaak gebruikt voor het parkeren van voertuigen of materiaal. Voorafgaande aan de werkzaamheden wordt

een parkeerplek en materiaalopslagplaats ingericht. Parkeren in de bermen is niet toegestaan.

- De werklocatie, parkeerplek en materiaalopslagplaats kunnen als overwinteringsplek worden gebruikt door reptielen. Voorafgaande aan de inrichting van deze werkterreinen wordt het uitgerasterd in september. Potentiële overwinteringlocaties voor reptielen worden verwijderd en er worden dakpannen en vloertegels geplaatst voor het lokken van eventuele reptielen. De reptielen binnen de afrastering worden in een aantal rondes in de periode september – oktober door een deskundige buiten de afrastering geplaatst.

Aanpassen blusvijvers & graven poelen

De blusvijvers op het terrein zijn een belangrijk bron van drinkwater voor de dieren op de voormalige vliegbasis Soesterberg. Voor de veiligheid van het publiek moeten de oevers van de blusvijvers aangepast worden. De blusvijvers hebben zeer steile wanden waardoor het moeilijk is om op eigen kracht het water te verlaten. Voor de voorziening van drinkwater worden op het terrein enkele poelen gegraven.

Eisen aan de uitvoering:

- Voor het verflauwen van de oevers van de blusvijvers wordt door de provincie Utrecht en het Utrechts landschap een gedetailleerd plan opgesteld. Eventuele blusvijvers die worden gedempt worden vervangen door een poel, zodat er voldoende drinkwater en leefgebied voor de dieren beschikbaar blijft.
- Het te vergraven terrein en de aan- en afvoerwegen voor de uitvoer van de werkzaamheden wordt uitgevoerd zoals beschreven onder algemene voorwaarden: inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden.
- Wateren behouden of nieuwe poelen krijgen voldoende diepte voor overwintering amfibieën en waterinsecten en om te voorkomen dat deze in de zomer te warm worden.

Bosomvorming/ kap van bomen

Bij de kap van bomen worden exemplaren met verblijfplaatsen voor beschermde diersoorten zoals vleermuizen en broedvogels met vaste nestlocaties gespaard. Deze gespaarde bomen blijven echter wel functioneren als verblijfsboom door te letten op de ruimtelijke samenhang van het omliggende terrein.

Eisen aan de uitvoering (o.b.v. gedragscode zorgvuldig bosbeheer):

- Bij vellings- en uitsleepwerkzaamheden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van een vaste infrastructuur van wegen, paden en sporen.
- Vellingswerkzaamheden in een en dezelfde vak/afdeling wordt uitgevoerd in een doorlooptijd die zo kort is als redelijkerwijs mogelijk. Ditzelfde geldt voor uitsleepwerkzaamheden.
- Bomen met ‘bewoonde’ of ‘bewoonbare’ horsten worden niet geveld. In de periode van 15 maart tot 15 juli worden geen vellingen uitgevoerd binnen een afstand van 50 meter vanaf een boom waarin zicht een bewoonde roofvogelhorst bevindt. Wanneer vellingen plaatsvinden in de nabije omgeving van een boom waarin zich een - al dan niet gewoond- roofvogelhorst bevindt, is de velrichting altijd van de horstboom afgewend.
- Bomen waarin holen, spleten of rottingsgaten zijn vastgesteld worden niet geveld. Wanneer in de periode van 15 maart tot 15 juli vellings- of sleepwerkzaamheden worden uitgevoerd in de buurt van een boom waarin in dat seizoen een vogelnest is vastgesteld, worden voldoende afstand van die boom gehouden om de kans op verstoring van het nest of verontrusting van de vogels tot een minimum te beperken.

De velrichting is altijd van zo'n boom afgewend. Wanneer in diezelfde periode vellings- en sleepwerkzaamheden worden uitgevoerd in de buurt van een boom waarvan bekend is dat die dient als vaste rust- of verblijfplaats van vleermuizen of boomkruipers, worden voldoende afstand van die boom gehouden om de kans op verstoring van de rust- en verblijfplaats of verontrusting van de betreffende dieren tot een minimum te beperken. Ook hier is de velrichting altijd van zo'n boom afgewend.

- Indien bomen met potentiële nestplaatsen van bosuil gekapt moeten worden wordt ten minste 1 seizoen vooraf een vervangende nestplaats (in de vorm van een nestkast) opgehangen op een geschikte locatie.
- Indien bomen met nestplaatsen van eekhoorn gekapt moeten worden wordt dit gedaan op een tijdstip dat deze niet in gebruik is als verblijfplaats (eekhoorns hebben zowel in de zomer (indicatief: mei-juli) als in de winter (indicatief: november-februari) een vaste plaats voor het grootbrengen van jongen).
- De opdrachtgever zorgt ervoor dat de aannemer weet waar zich de flora- en fauna-elementen bevinden die bij de werkzaamheden ontzien en/of beschermd moeten worden, door het intekenen van de locatie op een voldoende duidelijke kaart of door aanwijzing en markering in het terrein; een en ander wordt vastgelegd in de checklist zorgvuldig bosbeheer.
- De opdrachtgever maakt met de aannemer, aanvullend op de gedragsregels van deze gedragscode, afspraken over de wijze waarop de planning en de uitvoering van de werkzaamheden wordt afgestemd op de aanwezigheid van flora- en fauna-elementen die moeten worden gespaard, ontzien en/of beschermd.
- Deze afspraken worden vastgelegd in de checklist zorgvuldig bosbeheer, die voor aanvang van de werk door of namens de opdrachtgever en de aannemer wordt opgemaakt en ondertekend.
- De aannemer geeft zijn eventuele personeel en/of onderaannemers een kopie van de checklist en zorgt ervoor dat de checklist op het werk voorhanden is; de checklist is in ieder geval in alle machines en in de schaftgelegenheid aanwezig om te worden geraadpleegd.
- De aannemer zorgt ervoor dat de werkzaamheden conform de in de checklist vastgelegde afspraken plaatsvinden en dat zijn personeel daaromtrent wordt geïnstrueerd.
- De aannemer instrueert zijn personeel en eventuele onderaannemers om ook niet-gemarkeerde elementen en te beschermen soorten die tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen te sparen en te ontzien.

Aanplant van bos

Voor het versterken van de ecologische verbindingzone worden delen van de voormalige vliegbasis ingeplant met bos.

Eisen aan de uitvoering:

- Voor de locaties en de vorm van het aan te planten bos is een goede ruimtelijke samenhang nodig met de bestaande schraalgraslanden op de vliegbasis. Delen van de graslanden hebben een hoge kwaliteit en herbergen provinciale bronpopulaties van rode lijstsoorten. Met de aanplant van bos moet rekening worden gehouden met de huidige EHS-waarden van schrale graslanden.

Onderzoek niet gesprongen explosieven

Voordat er graafwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd op de voormalige vliegbasis moet er een onderzoek plaatsvinden naar niet gesprongen explosieven. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden in het belang van de openbare veiligheid. Ook bij de kap van bomen

moet dit onderzoek plaatsvinden, doordat mogelijke trillingen in de bodem explosieven kunnen laten ontploffen. Voor de uitvoer van dit onderzoek moet de onderbegroeiing van de bomen worden verwijderd.

Eisen aan de uitvoering:

- Voorafgaande aan het explosievenonderzoek worden delen van de bos waarin reptielen kunnen overwinteren uitgesloten van kapwerkzaamheden. Deze bosdelen hoeven dan ook niet te worden onderzocht op explosieven, zodat de onderbegroeiing intact blijft.
- Voor de locaties voor de aanplant van bos geldt deze regel niet, zolang de huidige vegetatie en strooisellaag intact kan worden gelaten.

Plaggen grasland

Delen van het grasland worden geplagd om een schrale uitgangspositie te verkrijgen. Daarnaast zorgt plaggen voor meer diversiteit doordat er verschillende successiestadia aanwezig zijn. Het plaggen zorgt voor pioniersvegetaties.

Eisen aan de uitvoering (o.b.v. gedragscode natuurbeheer):

- In de periode, die voor een of meerdere soorten kwetsbare periode, kan niet worden gewerkt tenzij uit inventarisaties is gebleken dat de betreffende soorten niet aanwezig zijn. Voor planten loopt deze periode globaal van 15 mei tot 15 augustus, voor reptielen van 1 mei tot 1 oktober, voor insecten van 1 mei tot 1 september en voor vogels van 15 maart tot 15 juli.
- Bij terreinen van 4 ha of kleiner wordt de maatregel jaarlijks op maximaal 25% van het terrein uitgevoerd.
- Bij terreinen groter dan 4 ha, maar kleiner dan 10 ha, wordt de maatregel jaarlijks op maximaal 1 ha van het terrein uitgevoerd.
- Bij terreinen van 10 ha of groter wordt de maatregel jaarlijks op maximaal 10% van het terrein uitgevoerd.
- Plagplekken zijn maximaal 0,56 ha groot.
- Tenminste 10% van het aanwezige grassen blijft behouden
- Bij het plaggen of chopperen, en bij het afvoeren van het materiaal wordt gebruik gemaakt van een vaste infrastructuur van wegen, paden en sporten, wanneer die ter plaatse aanwezig is.
- Waardplanten van zwaardere beschermde soorten worden ontzien, zoals bijvoorbeeld het behouden van een aandeel dopheide wanneer het heideblauwtje aanwezig is. Daarnaast worden groeiplaatsen van zeldzame plantensoorten, korstmossen en paddenstoelen zoveel mogelijk ontzien.
- Wanneer wordt gewerkt in de kwetsbare periode, worden de te plaggen plekken gecontroleerd kort voor de uitvoering, als het ware 'voor de machine uit'. Eventuele aanwezige reptielen en amfibieën worden verjaagd of weggevangen. Als dieren gevangen en verplaatst worden deze teruggezet in een vergelijkbare en geschikt habitat in de omgeving in welke geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden.
- Wanneer wordt gewerkt in de kwetsbare periode worden de werkzaamheden in een en hetzelfde vak/afdeling uitgevoerd in een doorlooptijd die zo kort is als redelijkerwijs mogelijk. Dit geldt ook voor de afvoer van materiaal.
- Indien het terrein het toelaat blijft het plagsel maximaal 24 uur langs het terrein liggen om kleinere dieren de mogelijkheid te geven om de plaggen te verlaten. De plaggen mogen niet meer dan 24 uur blijven liggen om te voorkomen dat ze gebruikt worden als vluchtplaatsen.

Aanleg (permanente) fietspaden

Permanente fietspaden worden aangelegd op bestaande verharding. Er wordt geen verlichting langs het fietspad aangebracht.

Eisen aan de uitvoering:

- Voor de aanleg van aan- en afvoerwegen voor werkzaamheden wordt er gewerkt zoals beschreven onder algemene voorwaarden: inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden.

Verwijderen en afvoeren verharding

Delen van het verhard oppervlak worden verwijderd en afgevoerd buiten het terrein.

Eisen aan de uitvoering:

- De verwijdering van de verharding wordt dusdanig uitgevoerd dat het materieel te allen tijde zich bevindt op de verharding. Dit kan bereikt worden door het werk uit te voeren op de verharding en langzaam terug te werken naar het eindpunt. Hierdoor vindt verwijdering en afvoer plaats vanaf de bestaande verharding.
- Is de aanleg van aan- of afvoerwegen voor de werkzaamheden noodzakelijk, dan wordt er gewerkt zoals beschreven onder algemene voorwaarden: inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden. Tijdelijke wegen worden alleen aangelegd indien er geen werkbaar alternatief is.

Uitvoeren bodemsanering

In het verleden zijn milieuvervuilende stoffen in de bodem terecht gekomen. Voor de veiligheid en een duurzame bodem is bodemsanering op drie locaties nodig. Op dit moment is niet bekend of dat in-situ of via afgraving plaats moet vinden. Bij een in-situ sanering zijn de verandering in het terrein nauwelijks merkbaar en is de werklocatie klein. Bij het afgraven van de vervuilde bodem is de verstoring en verandering in het terrein vele malen groter.

Eisen aan de uitvoering:

- Het te vergraven terrein en de aan- en afvoerwegen voor de uitvoer van de werkzaamheden wordt uitgevoerd zoals beschreven onder algemene voorwaarden: inrichting werklocatie en grondverzetwerkzaamheden.

5.3.2

PLANNING VAN DE WERKZAAMHEDEN

In onderstaande tabellen staat per deelgebied beschreven in welke periode maatregelen moeten worden genomen, werkzaamheden moeten plaats vinden en met welke zaken rekening moet worden gehouden tijdens de uitvoering.

Ter aanvulling op de tabellen van de deelgebieden zijn overzichten opgenomen in welke periode geen werkzaamheden mogen worden verricht, de periode wanneer maatregelen volgens de Gedragscode RWS moeten plaatsvinden of dat maatregelen niet nodig zijn in de betreffende periode. Hieronder is een legenda van de tijdsoverzichten beschreven.

	Werken met naleving van beschermende maatregelen is niet toegestaan, ontheffing is vereist wanneer in deze perioden werkzaamheden moeten gebeuren
	Minder gunstige periode voor de uitvoer van de werkzaamheden, aanvullende voorwaarden kunnen van toepassing zijn
	Periode wanneer aanvullende voorwaarden worden gesteld aan de werkzaamheden
	Meest gunstige periode voor de uitvoer van de werkzaamheden

Activiteit/ soortgroep	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Vegetatie												
Uitrasteren vegetatie												
Plaggen steken												
Reptielen												
Reptielen uitrasteren												
Plaatsen alternatieve overwinteringsplekken												
Afvangen binnen raster												
Werkzaamheden in de blusvijvers												
Broedhopen												
Activiteit												
Strippen shelters												
Kappen bos												
Uitslepen bomen												
Bomen met eekhoorn												
Bomen met bosuil												
Rondom dassenburcht												
Plaggen grasland - planten												
Plaggen grasland - reptielen												
Plaggen grasland - insecten												
Plaggen grasland - vogels												

5.4

MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Met behulp van bovenstaande maatregelen en planning kan overtreding van verbodsbepalingen grotendeels voorkomen worden. Effecten voor tabel 1 soorten zijn niet meegenomen in de beoordeling- hiervoor geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen of bij bestendig beheer en onderhoud.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

HOOFDSTU

6 Conclusies

6.1

FLORA- EN FAUNAWET

Op de vliegbasis komt een groot aantal beschermde planten en dieren voor. Bijzondere, kwetsbare soorten zijn o.a. boommarter, eekhoorn, verschillende vleermuizen, zandhagedis, levendbarende hagedis, hazelworm, heideblauwtje, verschillende roofvogels, en groundbroeders zoals veldleeuwrik en graspieper. Overtredingen ten aanzien van de Flora- en faunawet zijn te voorkomen door maatregelen bij de uitvoering en invulling van de plannen. In paragraaf 5.3.1 is aangegeven hoe verschillende werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden. Zonder dergelijke maatregelen is de beoordeling van effecten onterecht.

Sloop van gebouwen

Indien blijkt dat gebouwen gesloopt moeten worden (zoals mogelijk de brandweerkazerne en gebouwen in de boscorridor op CNA terrein) zullen deze onderzocht moeten worden op het voorkomen van en de functie voor vleermuizen. Dit onderzoek moet volgens het vleermuisprotocol uitgevoerd worden. Indien blijkt dat er vleermuizen in het te slopen gebouw voorkomen dienen passende mitigerende maatregelen getroffen te worden.

Geldigheid flora- en faunagegevens

De flora- en faunagegevens die in dit rapport besproken worden zijn uit 2009 en 2010. De data zijn in principe 3 tot 5 jaar geldig. Voor tabel 3 soorten geldt 3 jaar, voor overige soorten 5 jaar. Dieren (en planten in mindere mate) zijn echter mobiel en kunnen gemakkelijk op andere plaatsen voorkomen. Daarom dient bij de uitvoering gelet te worden op het voorkomen van beschermde soorten. Bij voorkeur vinden de werkzaamheden plaats onder begeleiding van een ecooloog. Bij sommige werkzaamheden verdient dit eveneens de voorkeur (zie 5.3).

Handhaving voorschriften

In deze toetsing is een van de uitgangspunten dat er voldoende toezicht en handhaving op het terrein aanwezig is. Hierdoor wordt verstoring in het rustgebied en tijdens het broedseizoen voorkomen. De toetsing is niet geldig wanneer er onvoldoende toezicht en handhaving is.

6.2

MAATREGELEN VOOR UITVOERINGSPLANNEN BINNEN DE BESTEMMINGEN
'WOONGEBIED' EN 'GEMENGD'

In de toetsing is het uitgangspunt geweest dat buiten het broedseizoen gewerkt wordt of tenminste voor het broedseizoen gestart wordt en continue wordt doorgewerkt. Een belangrijke maatregel is dat er zo weinig mogelijk huisdieren buiten de recreatieve zone komen. Ook bomen met holtes zijn belangrijk voor de toekomstige natuurwaarden van dit

deelgebied. In onderstaande tabel zijn per soort maatregelen opgenomen die genomen moeten worden bij invulling of uitvoering van de plannen.

Soort(en)	Maatregel
Ruig klokje	Standplaats ontzien of planten verplaatsen
Vleermuizen*	Bomen met holtes vooraf checken, evt. vervangende verblijf- of paarplaats maken.
Zandhagedis*, hazelworm, levendbarende hagedis, eekhoorn	Actief anti-zwerfkatten beleid
Vogels algemeen*	Buiten broedseizoen werken of vóór aanvang broedseizoen beginnen en continue doorwerken
Grondbroedende vogels (zoals veldleeuwerik* en graspieper*)	Actief anti-zwerfkatten beleid
Bonte vliegenvanger*, groene specht*, boerenwaluw*, spreeuw*	Nestkasten ophangen / nestgelegenheid creëren
Boomklever*, boomkruiper*, glanskop*, grauwe vliegenvanger*, kleine bonte specht*, koolmees*, pimpelmees*, zwarte mees*, eekhoorn, sperwer*	Bomen met holtes zoveel mogelijk behouden, groene uitstraling wijk, evt. nestkasten ophangen

* Soorten waarvoor het niet mogelijk is een ontheffing te verkrijgen

6.3

MAATREGELEN INRICHTINGS- EN BEHEERPLAN BINNEN DE BESTEMMING 'NATUUR'

Het inrichtings- en beheerplan is gericht op het zo goed mogelijk inrichten van de verschillende terreinen voor bijzondere soorten. Daarbij wordt gemonitord welk effect de ontwikkelingen op de populaties hebben. Hierdoor kan er bij een onverwacht negatief effect bijgestuurd worden. In het plan is ook begrazing met schapen voorzien. Dit hoeft geen negatief te veroorzaken maar kan dat wel. Monitoring is daarom belangrijk. Daarnaast zijn er nog een aantal andere maatregelen van belang:

Soort(en)	Maatregelen IB-plan
Bosuil	Indien (potentiële) nestboom gekapt worden moet vervangende nestkast opgehangen worden. Bij aanplant o.a. berk gebruiken
Eekhoorn	nesten verwijderen op het moment dat ze niet in gebruik zijn. Rekening houden met winterrust en kraamperiode van de eekhoorn.
Boommarter	paden rondom nestplaatsen tijdelijk afsluiten Handhaving: honden zijn niet toegestaan
Zandhagedis*, hazelworm, levendbarende hagedis, veldleeuwerik*, eekhoorn	Geen huisdieren buiten uitloopstrook
Vogels algemeen*	Buiten broedseizoen werken of vóór aanvang broedseizoen beginnen en continue doorwerken
Grondbroedende vogels (zoals veldleeuwerik* en graspieper*)	recreatieve zone in broedseizoen niet opengesteld
Das	Handhaving: geen betreding buiten wegen en paden

* Soorten waarvoor het niet mogelijk is een ontheffing te verkrijgen

BIJLAG 1

Literatuur

Van den Bijtel, 2009. Natuurwaardenonderzoek in het kader van de Flora- en faunawet; Voormalige vliegbasis Soesterberg. In opdracht van de Provincie Utrecht.

Van den Bijtel, 2011. Natuurwaardenonderzoek in het kader van de Flora- en faunawet; Voormalige vliegbasis Soesterberg. In opdracht van de Provincie Utrecht.

Gedragscode zorgvuldig bosbeheer

BIJLAG 2

Natuurwetgeving

Het Nederlandse natuurbeleid kent twee sporen, de gebiedsbescherming en de soortenbescherming. Hieraan wordt via verschillende wetten en beleidsregels invulling gegeven, waarvan de Natuurbeschermingswet 1998, De Nota Ruimte (wettelijke grondslag, het regelinstrument is de WRO) (bescherming EHS) en de Flora- en Faunawet de belangrijkste zijn. In deze bijlage wordt nader ingegaan op de beschermingsregimes van Flora- en faunawet.

FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

In de flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd.

De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

ALGEMENE ZORGPLICHT Artikel 2 Flora- en faunawet

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet. Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

VERBODSBEPALINGEN

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

VRIJSTELLINGEN EN
ONTHEFFINGEN

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van LNV goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het “Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten”, kortweg genoemd “Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Tabel 2.3

Beschermingscategorieën AMvB
artikel 75 Flora- en faunawet

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMVB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingend reden van groot openbaar belang;

		ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is. enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep,

namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vallen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel 2.2.

Tabel 2.4

Categorieën broedvogels

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck². Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

PLICHT OM VOORAF TE TOETSEN

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

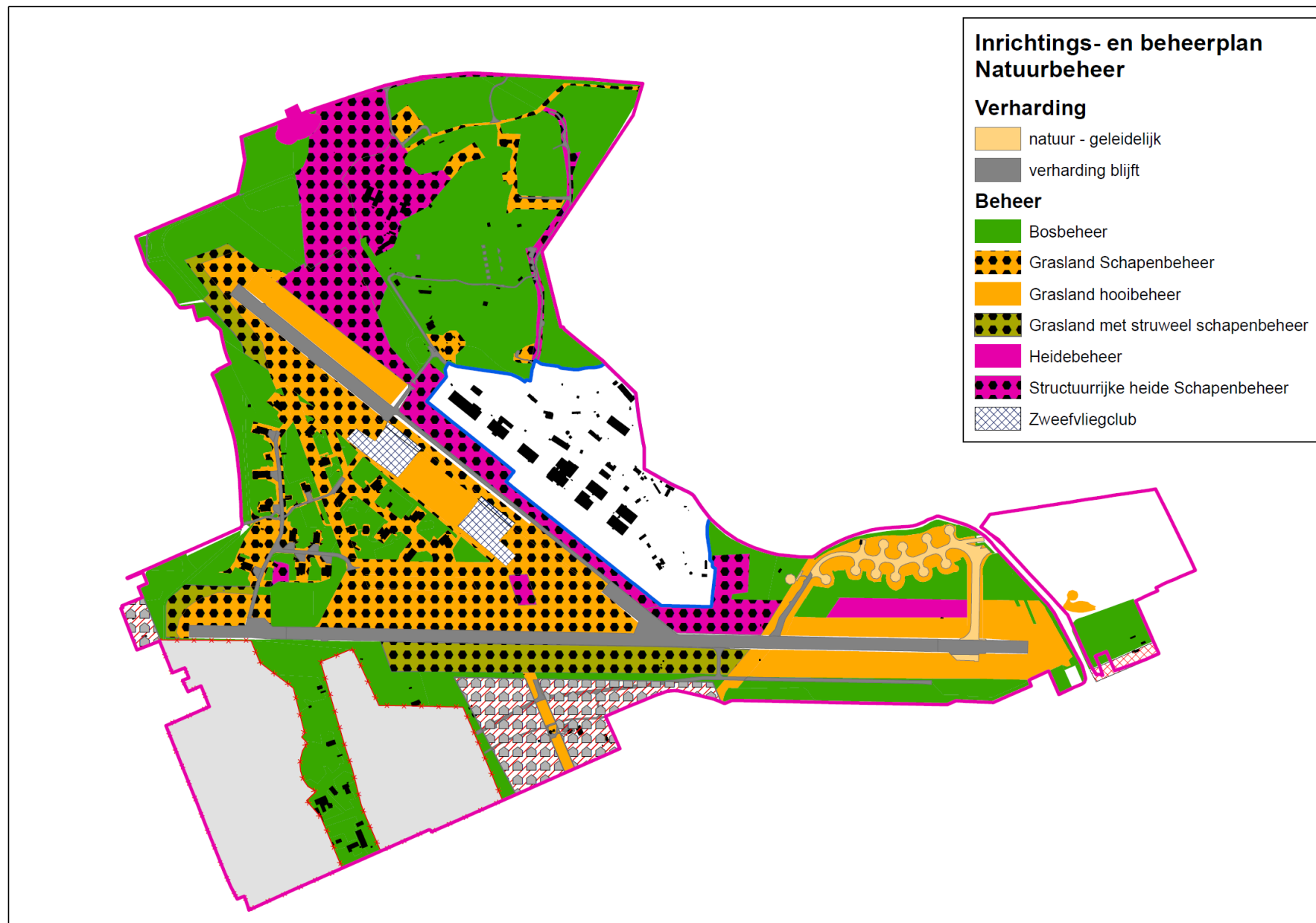
- welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?

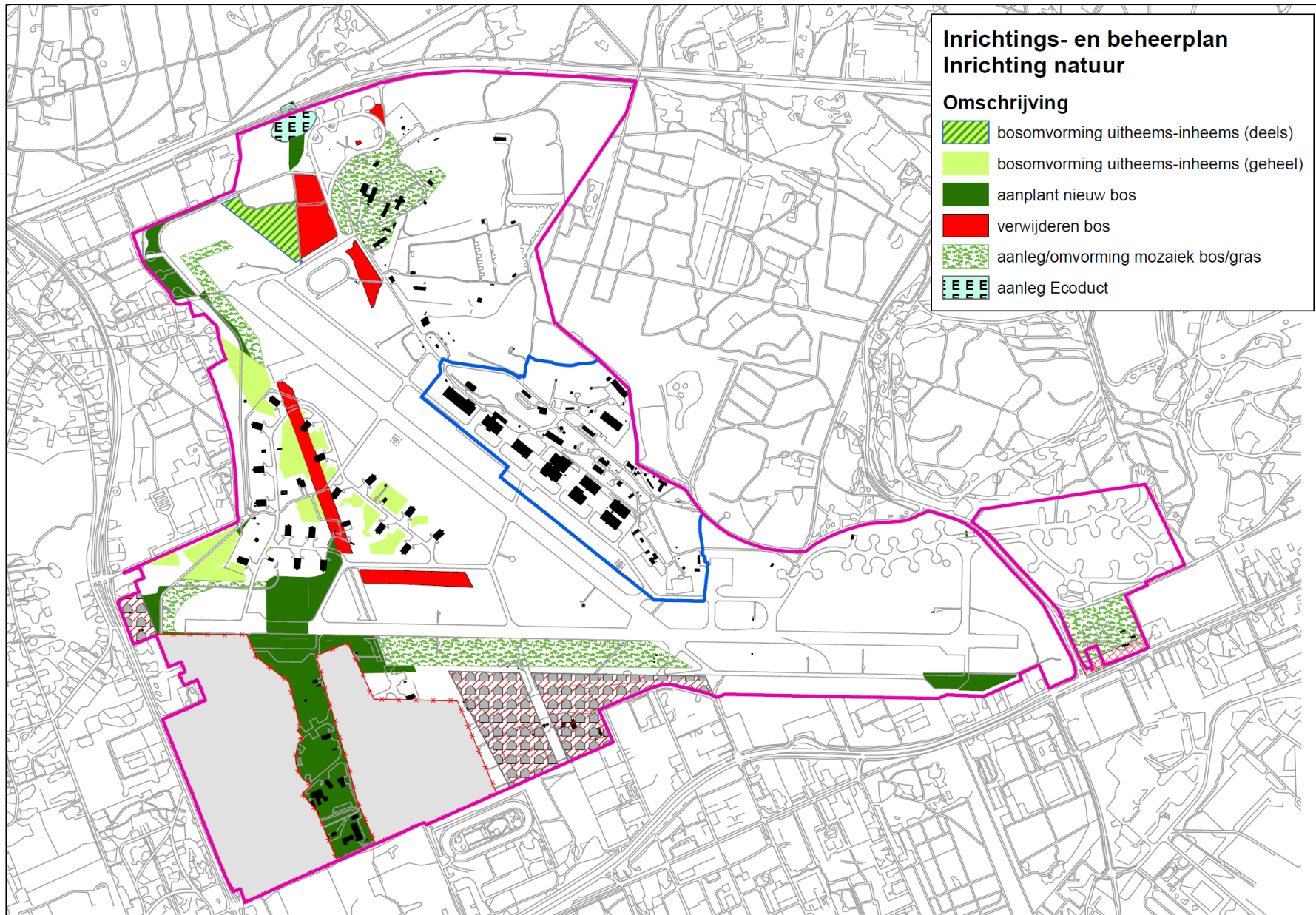
² Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

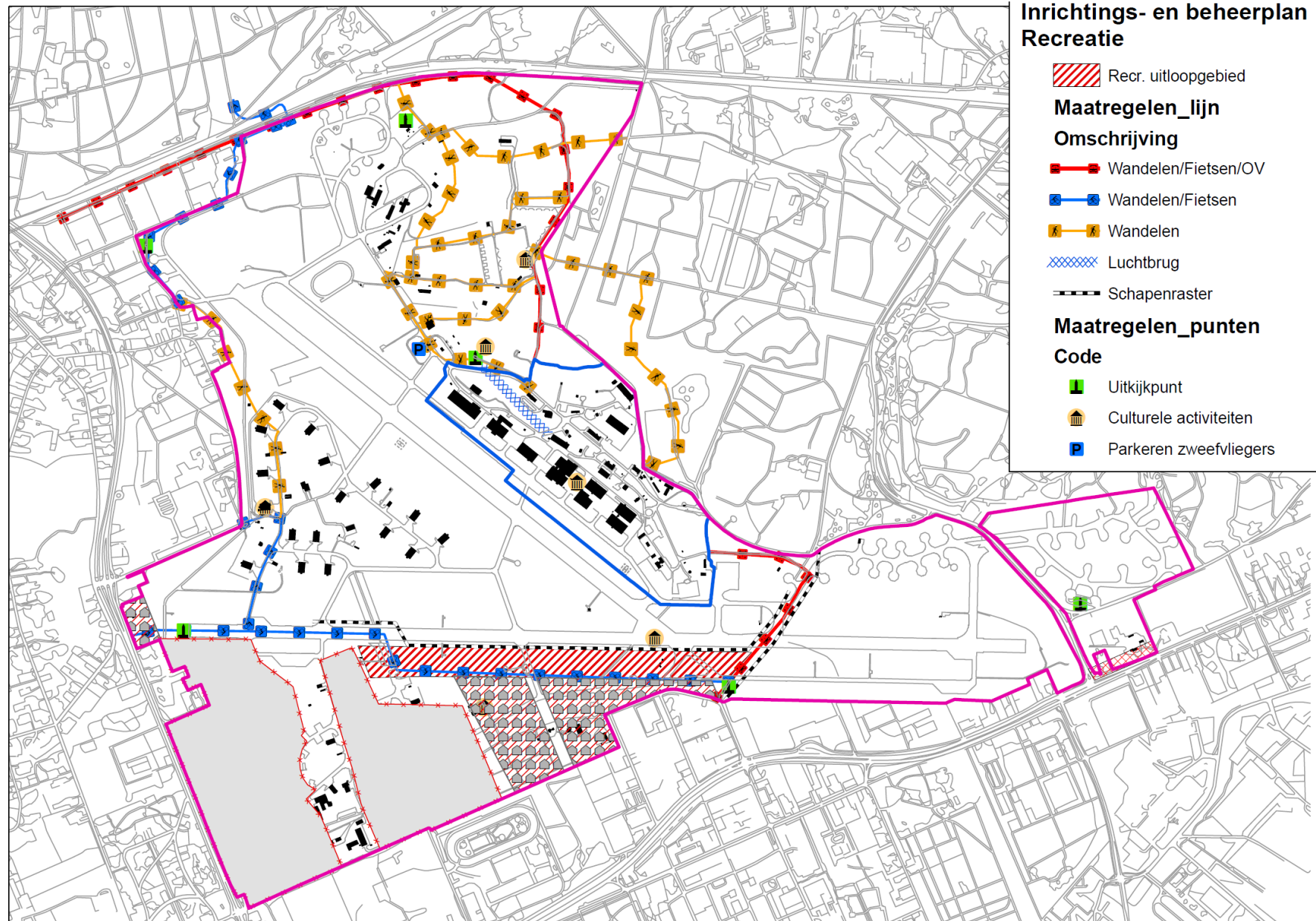
- is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?
- is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing", eerder werd een ontheffing afgegeven) (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

BIJLAG 3

Kaarten ontwikkeling vliegbasis Soesterberg

Opstelling zweefvliegen

